

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

**ROZVÍJENÍ KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ V CENTRECH AKTIVIT
V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU**

**THE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE ACTIVITY CENTRES IN THE
STEP BY STEP PROGRAM**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jana Kargerová PhD.

Autor diplomové práce: Irena Vojtová

Studijní obor: učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: březen, 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 20.3.2009

Děkuji Mgr. Janě Kargerové Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, její podporu
podnětné připomínky.

ANOTACE

Diplomová je zaměřena na zkoumání komunikativní kompetence ve vzdělávacím programu Začít spolu.

Teoretická část se věnuje transformaci českého školství, zabývá se alternativními a inovativními vzdělávacími systémy, dále představuje klíčové kompetence v kontextu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. V závěru teoretické části jsou uvedeny hlavní myšlenky programu Začít spolu a centra aktivit.

Součástí výzkumné části diplomové práce je akční výzkum. Snažím se zde navrhnout co nejefektivnější způsob, jak rozvíjet u dětí kompetenci komunikativní.

Klíčová slova

transformace, alternativní a inovativní školství, kompetence komunikativní, program Začít spolu, centra aktivit, akční výzkum

ANNOTATION

This work is focused on exploring communicative competence in the educational program Step by Step.

Theoretical part is devoted to transformation of the Czech school system. Furthermore it is dealing with alternative and innovative educational systems and introduces key competences in context with educational framework of the program for elementary-school education. At the end of the theoretical part there are main thoughts of the program Step by Step stated there.

Action research meets requirements for research part of my diploma thesis. I am trying to suggest the most effective way of developing communicative competence in children in this part.

Key words

transformation, alternative and innovative school system, communicative competence, Program Step by Step, activity centres, action research

OBSAH:

Úvod a cíle diplomové práce	6
Teoretická část	8
1. Proměny cílů a koncepce vzdělávání	8
1.1. Transformace školství	8
1.1.1. Pozitivní změny v proměnách vzdělávání	10
1.2. Klíčové kompetence v Rámcovém vzdělávacím programu	11
pro základní vzdělávání	
1.2.1. Principy a cíle RVP ZV	12
1.2.2. Klíčové kompetence	13
1.2.1.1. Cíle komunikace v programu Začít spolu	16
1.2.1.2. Charakteristika komunikativní kompetence	16
ŠVP základní školy A	
1.2.3. Vzdělávací oblasti RVP ZV	16
1.2.4. Průřezová témata RVP ZV	17
1.2.5. Shrnutí k RVP ZV	18
1.3. Humanistické, na dítě orientované pojetí vyučování	18
1.3.1. Kooperace jako jedna z hlavních strategií vyučování	20
orientovaného na žáka	
1.4. Alternativní a inovativní školské systémy	21
1.4.1. Programy Začít spolu a RWCT	21
1.5. Shrnutí proměn pojetí vzdělávání a klíčových cílů	22
2 Program Začít spolu	23
2.1. Základní východiska programu Začít spolu	24
2.1.1. Zásady v programu Začít spolu	24
2.1.2. Individualizace	26
2.1.3. Standardy	27
2.2. Cíle programu Začít spolu	27
2.3. Hlavní znaky programu Začít spolu	28
2.4. Struktura dne	28

3. Centra aktivit v programu Začít spolu.....	32
3.1. Učební koutky - centra aktivit	32
3.1.1. Vlastní zkušenost s uspořádáním učebních koutků	33
3.1.2. Materiální vybavení center aktivit	36
3.1.3. Výhody a nevýhody center aktivit	37
3.2. Projekt v centrech aktivit	39
3.3. Shrnutí významu center aktivit	40
4. Shrnutí druhé a třetí kapitoly- program Začít spolu a centra aktivit	41
Výzkumná část	42
1. Vymezení problému a cíle výzkumné části	42
2. Akční výzkum	44
3. Výzkumný vzorek	46
4. Integrovaný tematický projekt Řemeslo má zlaté dno	49
4.1. Cíle projektu	49
4.2. Síťové schéma	52
4.3. Příprava projektu	53
4.4. Reflexe projektu	65
5. Navrhovaný integrovaný tematický projekt Domácí zvířata	73
5.1. Síťové schéma	74
5.2. Zadáání do center aktivit	75
6. Závěr výzkumné části	82
 Závěr diplomové práce	 83
 Literatura a informační zdroje	 85

ÚVOD A CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE

K napsání diplomové práce mě ovlivnilo několik podnětů.

Motivací mi byla praxe ve 2. ročníku na Pedf UK, kde jsem se seznámila s programem Začít spolu. Poprvé jsem setkala s jinou formou výuky. Byla jsem nadšena prostředím a atmosférou třídy, inovativními metodami výuky a dovednostmi dětí. Praxe a semináře v základní škole A byly pro mě velmi inspirující a patří k nejpřínosnějším okamžikům studia na Pedagogické fakultě UK.

V průběhu studia jsem navštívila mnoho různých typů škol a viděla mnoho výukových stylů. Utvářela jsem si postupně svou představu o „ideálním“ výukovém stylu a prostředí.

V pátém ročníku jsem absolvovala souvislou praxi opět v základní škole A, čímž jsem získala praktické zkušenosti s metodami práce v programu Začít spolu.

Rozhodujícím podnětem bylo pro mne setkání s Mgr. J. Kargerovou, PhD., která mě motivovala k dalšímu hledání a zdokonalování v přípravě na budoucí profesi.

V teoretické části objasním transformaci českého školství, přiblížím současné trendy moderního pojetí výchovy a vzdělávání. Představím Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který je v posledních letech frekventovaným pojmem a zmapuji klíčové kompetence. Uvedu příklady alternativního a inovativního školství, kde se podrobně zaměřím na samotný program Začít spolu, který je východiskem mé diplomové práce. Budu se zabývat hlavními myšlenkami programu, popíši podnětné prostředí - centra aktivit a zamyslím se nad jejich výhodami a nevýhodami.

V praktické části si prostřednictvím akčního výzkumu vyzkouším plánování a realizaci center aktivit. Zaměřím se na rozvíjení klíčové kompetence komunikativní a ověřím si, zdaje v centrech aktivit efektivně naplňována.

Podají se mi vytvořit integrovaný tematický projekt tak, aby byly u dětí rozvíjeny kompetence komunikativní? Jsem schopna zformulovat úkoly do center aktivit jasně a srozumitelně? Na tyto otázky se budu najít odpovědi ve své diplomové práci.

Cíle diplomové práce

- Přiblížit transformaci českého školství a představit současné pojetí výchovy a vzdělávání.
- Zmapovat klíčové kompetence v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.
- Představit alternativní a inovativní školské systémy, zaměřit se především na program Začít spolu a vymezit cíle a vzdělávací strategie programu.
- Charakterizovat centra aktivit a posoudit jejich výhody a nevýhody.
- Vytvořit úkoly do center aktivit, které rozvíjejí klíčové kompetence komunikativní.
- Reflektovat realizovaná centra aktivit a vyhodnotit přínos zadání vzhledem ke kompetenci komunikativní.

TERORETICKÁ ČÁST

1. Proměny cílů a koncepce vzdělávání

V této kapitole se budu zabývat otázkou transformace školství z pohledu historického vývoje od roku 1989 do současnosti. Zaměřím se na pozitivní změny v transformaci primárního vzdělávání, na klíčové kompetence obsažené v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV), humanistické pojetí vzdělávání a alternativní a inovativní školské systémy.

1.1. Transformace školství

České školství se snažilo po roce 1989 obnovit vzdělávací tradice a začlenit západoevropské vývojové trendy do vzdělávacího systému u nás.

Jak uvádí V. Spilková, propojenost vnější a vnitřní reformy je významným předpokladem pro proměnu školství. Vnější reforma by měla vytvářet podmínky, otevírat prostor a podporovat vnitřní reformu, tedy proměny uvnitř škol, v pojetí školního vzdělávání, funkcí a rolí školy, cílů a obsahu vzdělávání, v pojetí vyučovacího procesu (přístup k žákovi, kvalita komunikace a sociálního klimatu, metody a formy výuky, způsob hodnocení žáků apod.). Za klíčové principy, na nichž má být budováno české školství, jsou považovány principy humanizace, demokratizace a liberalizace.(SPILKOVÁ a kol., 2005, s.16)

Bylo třeba obměnit všechny prvky ve vzdělávání, a tak v devadesátých letech vzniklo mnoho materiálů, které měly být podkladem pro transformaci českého vzdělávacího systému. Objevily se různé expertní studie a důležité dokumenty, mezi které patří i Standard základního vzdělávání (1995). Popisuje cíle a obsah, stanovuje rámec vzdělávání. Nastiňuje nové trendy, zamítá direktivní přístup a upřednostňuje praktické činnosti, porozumění a chápání v souvislostech. Dokument nesplnil

očekávání a v návaznosti na něj vznikly vzdělávací programy Obecná a občanská škola, Základná škola a Národní škola.(1996-1997).

Výrazný pozitivní zlom přináší vznik Národního programu rozvoje vzdělání (2001, dále jen Bílá kniha), který představuje ucelený koncept proměny vzdělávání v České republice v horizontu 5-10 let. (SPILKOVÁ, 2005)

Jedním z materiálů, který se zabývá novým pojetím vzdělávání je dokument UNESCO z roku 1996 pod názvem Delorosova zpráva.

Vzdělávání pro 21. století formuluje čtyři základní pilíře: učit se poznávat, učit se jednat, učit se být a učit se žít společně.

Učit se poznávat znamená osvojovat si nástroje poznání: učit se učit, plánovat, organizovat si čas, pracovat s informacemi, rozvíjet zvědavost, myšlenkové operace, kritické a nezávislé myšlení.

Učit se jednat je předpokladem dovednosti ovlivňovat svět okolo sebe. Je potřeba rozvíjet spolupráci a komunikaci, umění naslouchat argumentovat.

Učit se žít společně, žít s ostatními je v multikulturní společnosti nezbytné. Je třeba učit se toleranci k různosti (náboženské, etnické atd.) a rozvíjet sociální dovednosti (ohleduplnost, empatie apod.)

Učit se být vychází z individuálního rozvoje každého dítěte a jeho odpovědnosti.

V březnu 2000 vytyčila v Lisabonu Rada Evropy hlavní strategický cíl pro evropské společenství pro období 2000-2010: Evropa by se měla "*stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou na světě, která čerpá ze znalostí a dovedností a je schopna nepřetržitého hospodářského růstu při současném dosažení většího množství lepších pracovních příležitostí a větší sociální soudržnosti*". Tento cíl inicioval přípravu a schválení Pracovního programu formulujícího cíle systémů vzdělávání a odborné přípravy, na kterém se shodli ministři členských států Evropské unie zodpovědní za vzdělávání a odbornou přípravu. Evropská komise v této souvislosti vytyčila strategické záměry a cíle.

Jeden z cílů je zaměřen na klíčové kompetence, kterými se zabývám v kapitole 1.2.

1.1.1. Pozitivní změny v proměnách vzdělávání

V transformativních procesech se uplatňuje cyklus změn, které jsou spojeny obecněji s posunem k demokratickému a participativnímu vyučování. Transformace obsahuje příležitosti k výzvě, osobnímu růstu, kreativitě. (KASÍKOVÁ, 2001)

Změněná role učitele by se dala definovat jako role facilitátora: určuje cíle, navrhuje úkoly a jejich rozdělení, monitoruje chování žáků, podporuje jejich činnost, povzbuzuje ke kooperaci, vytváří podmínky pro reflexi. (KASÍKOVÁ, 1997)

Tradiční kurikulum je sestaveno převážně z faktografických tvrzení oddělených od širších souvislostí. Žáci se naučí nazpaměť, ale není tam pochopení světa kolem nich. Výukové postupy musí zahrnovat spolupráci a hodně příležitostí, kdy budou žáci procvičovat a uplatňovat v praxi to, co se naučí. (KOVALIKOVÁ, 1995)

Podle J. Kašové by měla „moderní“ škola naplňovat tyto body:

- otevřená, klidná a sdílná atmosféra školy
- respektování osobnosti dítěte
- pozitivní přístup k lidem i ke světu
- propojenost školy se životem
- angažovaný přístup dítěte k poznávání - metody a formy výuky i výchovy musí předpokládat vlastní žákovské hledání, tvoření, řešení, nacházení souvislostí a vyvozování závěrů

Susan Kovaliková je významnou osobností, která zkoumala práci mozku a zjistila, že nejlepší pro naše učení je integrovaná tematická výuka, kterou podrobně popisuje ve své knize.

Jednou z pozitivních změn ve škole je narušení 45minutové vyučovací jednotky. Dokonce výzkumy mozku říkají, že školní rozvrh nám nevyhovuje. S. Kovaliková to dokládá následujícím způsobem:

Pružnost je klíčovým slovem při plánování plně integrovaného dne, týdne, měsíce, roku.
Školní rozvrh je umělým rozdělením času a mozku je silně nepřátelský. Hodiny by neměly být násilím vtěsnávány do umělých časových omezení. Měl by to být obsah, který určuje časový rozvrh.

Další pozitivní návrhy na změny jsou uvedeny ve Sborníku referátů a abstrakt z 1. konference české asociace pedagogického výzkumu z roku 1993. Zaujaly mě tyto náměty:

- důraz na rozvoj osobnost dítěte
- respektovat individuální zvláštnosti dítěte
- rozvíjet tvořivost dítěte
- dbát na to, aby děti chodily do školy rády
- vytvářet pozitivní vztah ke škole a k učení
- vytvářet vztah vzájemné důvěry mezi učitelem a žákem
- vytvářet pozitivní vztah žáků k vlastnímu sebevzdělávání
- změnit způsob kvalifikace
- spolupracovat s rodiči

1.2 Klíčové kompetence v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání

Tvorba kurikulárních projektů i v České republice se v současné době značně přiblížila zahraničním trendům. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je svou strukturou srovnatelný s obdobnými dokumenty v zemích Evropské unie. Je to však otevřený dokument, který čeká na svou příležitost a eventuální změny (MAŇÁK, JANÍK, 2006, s.20).

Očekávána jsou doplnění, úpravy..

Rámcový vzdělávací program je dokument, který je zformulován v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílá kniha).

Rámcové vzdělávací programy vymezují rámce vzdělávání pro předškolní, základní a střední vzdělávání, my se zaměříme na etapu základního vzdělávání. Na základě RVP ZV každá škola si zpracovala svůj Školní vzdělávací program podle specifických podmínek a vlastního zaměření.

RVP ZV prošel několika verzemi. Zatím poslední aktuální verze je z roku 2007, kdy byla jeho platnost uzákoněna.

1.2.1 Principy a cíle RVP ZV

Vybrané principy z RYP ZV

- vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol
- specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jíž by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání
- vymezuje vzdělávací obsah, očekávané výstupy a učivo

Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence, poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a praktickému jednání. V základním vzdělávání se proto usiluje o naplňování těchto cílů:

- umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací: rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci (RVP ZV 2007)

1.2.2 Klíčové kompetence

Právě jedním ze základních cílů vzdělávání je, aby si žák osvojil soubor klíčových kompetencí. Škola by měla poskytnout základ všeobecného vzdělání orientovaný zejména na praktické jednání v situacích běžného života.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a složitý, který má svůj počátek v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělání a postupně se dotváří v dalším průběhu života. (RVP ZV, 2007)

Klíčové kompetence je třeba chápat jako celek, všechny kompetence se průběžně prolínají.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány : kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní. (RVZ ZV, 2007)

Podrobněji se budu zabývat kompetencí komunikativní.

Komunikativní kompetence je soubor jazykových znalostí a dovedností umožňujících mluvčímu realizovat různé komunikační potřeby, a to přiměřené situaci, charakteristikám posluchačů (PRŮCHA, WALTEROVÁ, MAREŠ, 2003).

V RVP ZV je kompetence komunikativní vymezena následujícím způsobem

Na konci základního vzdělání žák:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuze, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na

ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění

- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

V tabulce nalezneme přehled komunikativních dovedností, jak jej stanovil Výzkumný ústav v Praze v roce 2007.

Přehled nám může pomoci při stanovování vlastních cílů, při tvoření a zadávání úkolů.

5. ročník	
Práce s informacemi (jejich výběr, třídění)	
3.1	- V textu, promluvě či jiném záznamu pojmenuje hlavní myšlenky a stručně je shrne; určí, kde jsou klíčová místa
3.2	- v různých zdrojích, které má k dispozici, najde informace, které souvisejí s tématem, o němž s učitelem a spolužáky diskutují <i>Informace, které sdělení rozšiřují, žáci doplňují, hovoří o tom též jinými slovy apod.</i>
3.3	- pozná, které informace v textu si protirečí, pokud ho na takové místo upozorní učitel <i>Učitel zadá žákům úkol, aby si v textu všímali toho, zda si některé informace neodporují, např. zda všechny postavy tvrdí o jedné věci totéž.</i>
3.4	- porovná různá tvrzení, pozná, když se od sebe liší
3.5	- k získávání a výměně informací využije základní funkce informačních a komunikačních prostředků a technologií, v dané situaci použije informační a komunikační prostředek nebo technologii, které ovládá
3.6	- pozná, když ho autor textu o něčem přesvědčuje manipulativním způsobem (když nezdůvodňuje, a jen konstatuje, zdůvodňuje nelogicky, tvrzení nedává smysl apod.)
Způsob vyjadřování (jeho srozumitelnost a logika)	
3.7	- používá správné termíny a výstižné výrazy, které souvisejí s daným tématem; vysvětlí ostatním termín, který použil, v případě, že mu neporozuměli; dokončuje věty <i>Např.: „ Podal jsem mámě sikovky - to jsou ty kleště, jak se dají posouvat. ”</i>
3.8	- k vyjádření používá grafických znázornění a symbolických prostředků <i>Např. grafické znázornění nějaké situace, matematický jazyk.</i>

3.9	- při popisu situací nebo vyprávění příběhu ze života postupuje chronologicky od začátku do konce, najde příčiny a následky dané situace a popíše je
Písemný projev	
3.10	- svou myšlenku, svůj prožitek nebo příběh podává písemně s jasnou logikou, od začátku do konce, neztrácí se v podrobnostech
Ústní projev	
3.11	- pro jednotlivce i pro celou třídu srozumitelně vysloví svou myšlenku, shrne nejdůležitější informace, které se dočetl nebo které vybral z ústního projevu druhého, a stručně a srozumitelně je sdělí ostatním; souvisle a zřetelně vypráví krátký příběh nebo podává nesložitou situaci, uvědomuje si přítomnost posluchačů
3.12	- rozlišuje, zda mluví se svým vrstevníkem (dítětem) nebo dospělým, se známým nebo neznámým člověkem a přizpůsobí tomu svou mluvu
3.13	- když mluví před ostatními, sleduje jejich reakce a přizpůsobuje se jim <i>Svou promluvu podle potřeby zkrátí, uvede příklad či se zeptá ostatních na názor.</i>
3.14	- mluví nahlas a zřetelně, přímo k adresátům, „řeč těla“ slouží sdělení
Naslouchání, navazování a udržování kontaktu při komunikaci	
3.15	- vyslechne druhého, aniž by ho zbytečně přerušoval; udržuje s mluvčím oční kontakt
3.16	- za pomoci starších osob nebo svých vrstevníků naváže v kolektivu nové kontakty a domluví se s osobami, které dosud neznal
3.17	- když něčemu nerozumí, zeptá se, jak to mluvčí myslel
3.18	- odpoví na položenou otázku, řekne svůj názor na věc
3.19	- když s druhým nesouhlasí, řekne mu to tak, aby ho neurazil, zformuluje, proč nesouhlasí
3.20	- přihlásí se o slovo, řídí se pravidly diskuse, která si se skupinou dohodl, v diskusi upozorní, když něčí vstup nepatří k hlavnímu tématu
3.21	- v diskusi mluví tak, aby mu ostatní rozuměli, rozvíjející nápady nebo mimoběžné myšlenky v diskusi odkládá na později
3.22	- přemýšlí o názorech druhých (chce je slyšet, není k nim hluchý) a respektuje, že mohou mít názory odlišné od jeho; přijme, když druhý nesouhlasí s jeho názorem (nezlobí se na něj pro jeho názor)
3.23	- různými způsoby vyjádří své názory, pocity a myšlenky
3.24	- popisuje, co se mu nelíbí na názoru či výsledku práce druhé osoby, nikoliv na osobě samotné
3.25	- hájí svůj názor na věc, zformuluje, proč je o věci přesvědčen
3.26	- pokud je pro něj nějaká komunikace nepříjemná a má pocit, že ho chce někdo o něčem proti jeho vůli přesvědčit, vyhledá pomoc u staršího spolužáka nebo u dospělého

1.2.1.1 Cíle komunikace v programu Začít spolu

Mezi cíle komunikace v programu Začít spolu patří následující:

dítě se naučí

- rozumět pojmům, výrazům a jejich spojením a užívat je v rozsahu osnov
- vyjádřit vhodnou formou vlastní myšlenky
- naslouchat a pomocí diskuse dospívat ke společným a společně akceptovaným rozhodnutím
- užívat komunikačních dovedností při řešení běžných situací, konfliktů a problémů

1.2.1.2 Charakteristika komunikativní kompetence ŠVP základní školy A

- podporujeme přátelské vztahy ve třídách i mezi třídami
 - učíme žáky argumentovat a vhodnou formou obhajovat vlastní názor a naslouchat druhým
 - do výuky začleňujeme kooperativní metody a vedeme děti ke spolupráci
 - žáci se účastní různých třídních i školních projektů
 - při prezentaci výsledků práce provádíme rozbor výstupů
 - vedeme žáky k dodržování pravidel slušného chování
- žáci mají možnost vyjádřit se vhodnou formou k situaci ve škole (žakovský parlament, ranní setkávání, komunitní kruh)
- žáci mají možnost vybrat si z nabídky povinně volitelných předmětů a spolupracovat se spolužáky z jiných tříd

1.2.3 Vzdělávací oblasti RVP

V RVP ZV je učivo rozděleno do několika vzdělávacích oblastí. Vždy jsou popsány očekávané výstupy zvlášť pro první a zvlášť pro druhý stupeň. Na prvním stupni se očekávané výstupy dělí na první období (1.-3. třída) a druhé období (4. a 5. třída). Zároveň je v každé oblasti popsán obsah učiva.

Přehled vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

(RVP ZV, 2007)

Na prvním stupni jsou rozvíjeny následující oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Umění a kultura, Člověk a zdraví- tělesná výchova, Člověk a svět práce

1.2.4 Průřezová témata RVP

K úplnosti stručného popisu RVP ZV zbývá popsat průřezová témata, která jsou povinnou součástí RVP ZV. Průřezová témata vymezují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Tematické okruhy průřezových témat pocházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. (RVP ZV, 2007)

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Enviromentální výchova
- Mediální výchova

1.2.5 Shrnutí k RVP

Rámcový vzdělávací program rozhybal současné školství. Chceme-li, aby děti byly připraveny do života a zvládly požadavky moderní doby, bylo nutné přehodnotit výukové strategie.

RVP naplnil potřebu nutných změn ve školství.

1.3. Humanistické, na dítě orientované pojetí vyučování

Těžištěm humanizačního programu školské reformy je zvýšený zřetel k dítěti, jeho potřebám, zájmům a možnostem rozvoje. Jak uvádí V.Spilková, důraz je kladen na úctu k dítěti, respekt a důvěru, na jeho vnitřní aktivitu, vlastní prožitky a zkušenosti. Respektování dítěte neznámá se mu podřizovat a přizpůsobovat, ale poznávat, stavět mosty k propojování světa dětí a dospělých, ovlivňovat.

Humanistické (na dítě orientované) pojetí vzdělávání umožňuje:

Podílet se na vlastní existenci, ponořit se do ní, ne ji jen přihlížet. S tím souvisí kladení důrazu na vlastní tvořivou aktivitu, svobodu a odpovědnost.

Akceptovat člověka tak jak je, bez podmínek. Souvisí to s vědomím, že každý je jinak vybaven a vnímá realitu z jiného úhlu pohledu. Tento postoj souvisí se schopností respektovat, tolerovat a přistupovat ke všem lidem s úctou, věnovat jim patřičnou důstojnost (LUKAVSKÁ, 2003, s. 43).

Humanistické pojetí vyučování upřednostňuje se demokratický přístup před autoritativním.

Rozdíl mezi demokratickou a autoritativní výchovou není v tom, že by v té první bylo vše dovoleno a v té druhé vládla především omezení, ale v tom, jakými způsoby se stanovují pravidla a hranice chování. Jednou větou by se to dalo říct tak, že máme vytvářet hranice nikoliv pro děti, ale s dětmi. (RESPEKTOVAT A BÝT RESPEKTOVÁN, 2008, s.13)

Nedávné výzkumy mozku jasně a nezvratně dokázaly, že každý mozek je jedinečný, že má své vlastní cesty na shromažďování informací a jejich ukládání, používání. Pokud si žák vybere vlastní postup v učení, může tak zapojit celý mozek a

všech sedm typů inteligence. Výzkum mozku dostatečně podepírá a zdůvodňuje kurikulum, které umožňuje žákům přímou zkušenost tím, že nám říká, co se děje ve fyziologii mozku, když je aktivizováno všech 19 smyslů, a proč žákům velice prospívá aktivní učení a interakce s vrstevníky i s dalšími lidmi.

(KOVALIKOVÁ, 1995)

Vzhledem k požadavkům moderní doby na kvalitu a efektivitu vyučování je nutné, aby se učitel neustále vzdělával a zdokonaloval své metody práce ve výchovně vzdělávacím procesu. Podle E. Lukavské mezi hlavní kvality učitele patří

- schopnost přijímat jiné názory a myšlenky druhých lidí a vnímat je jako možnou inspiraci
- naslouchat druhým a být empatický
- dávat prostor druhým, spíše se tázat než odpovídat, neopravovat, nepoučovat
- tolerovat pracovní ruch a volný pohyb dětí ve třídě
- schopnost efektivně a podpůrně komunikovat
- schopnost spolupracovat

Učitel by měl hodnotit každého individuálně, bez kontextu třídy.

(LAŠEK, 2001)

Zvyšující se povědomí o významu budování sebeúcty žáků je výsledkem vývoje několika posledních let. Tento pohled na jejich důležitost však má prastarý původ a pramení částečně z vlivů humanistické psychologie a jejích aplikací na vzdělávání, a to především prostřednictvím díla Maslowa a Rogerse.

Klíčové prvky pro aplikaci takového přístupu ve vyučování ve škole jsou:

- chápat roli učitele zásadně jako roli pomocníka (zprostředkovatele)
- poskytnout žákům značnou míru volnosti výběru a rozhodování o organizaci a řízení jejich učení.
- dávat najevo úctu a empatii k žákům

(KYRIACOU, 1996)

1.3.1 Kooperace jako jedna z hlavních strategií vyučování orientovaného na žáka

Co dokážeme dnes společně, příště zvládneme sami. Spojíme-li se, žádný úkol pro nás není těžký.

(KASÍKOVÁ, 1997, s.16)

Mezi hlavní strategie vyučování orientovaného na žáka patří kooperativní učení. Pedagogický slovník vymezuje kooperativní učení takto:

Učení je postaveno na spolupráci osob při řešení složitějších úloh. Řešitelé jsou vedeni k tomu, aby si dokázali rozdělit sociální role, naplánovali jsi celou činnost, rozdělili si dílčí úkoly, naučili se radit si, pomáhat, sladovat úsilí, kontrolovat jeden druhého, řešit dílčí spory, spojovat dílčí výsledky do většího celku, hodnotit přínos jednotlivých členů. (PRŮCHA, WALTEROVÁ, MAREŠ, 2003)

Kooperativní vyučování je postaveno na vzájemné závislosti žáků ve skupině, jsou jeho základními kameny spolupráce a podpora. Neúspěch jednoho se bere jako neúspěch celé skupiny. Je tedy v zájmu dotyčného i v zájmu celé skupiny neúspěch měnit v úspěch.

(KASÍKOVÁ, VALENTA, 1994)

Vzdělání orientované na kooperaci se vztahuje k dalším oblastem vzdělávání podporujícím vnitřní transformaci školy. Přejít na tento systém není hladký, protože kooperativní učení má mnoho rysů, které se odlišují od vyučovacích způsobů běžně užívaných v praxi. Systém kooperativního učení staví na různosti a využívá různorodosti žakovských charakteristik. (KASÍKOVÁ, 2001)

Principy kooperativního učení podle Kasíkové:

- pozitivní vzájemná závislost
- osobní odpovědnost (každý člen skupiny je odpovědný za to, že prokáže splnění úkolu)
- interakce v tváři v tvář (členové skupiny jsou při učení blízko sebe a komunikují spolu způsobem, který podporuje jejich učení)

- formování a využití interpersonálních a skupinových dovednostech
- reflexe skupinové činnosti

1.4 Alternativní a inovativní školské systémy

V dnešní době existuje již mnoho programů, které jsou orientované na dítě a které se snaží pracovat jiným než tradičním způsobem. Rozvíjejí tak klíčové kompetence a tímto naplňují požadavky kladené kurikulární reformou.

Vztahy ve školách podporující alternativní a inovativní školské systémy jsou tvořeny na základě vzájemné úcty, tolerance, respektu, pochopení, důvěry, spolupráce a společného rozhodování.

Žákovi je dávana možnost svobodné volby. I tato svoboda má svá určitá pravidla. Je spojena s respektováním práva druhých na osobní svobodu a vlastní názor.

Za významné inspirativní zdroje k vnitřní reformě školy jsou považovány **alternativní** didaktické systémy (u nás jsou nejrozšířenější waldorské školy, školy daltonské a školy montessori) a ucelené **inovativní** (inovující projekty) programy, modely. Jedná se především o Školu podporující zdraví, Čtením a psaním ke kritickému myšlení (dále RWCT) a Začít spolu.

Tyto školy se jako celek zaměřují na respektování základních principů, které dnes označujeme za „inovující“. Poskytují široce pojatý vzdělanostní základ s důrazem na vnitřní motivaci, která otvírá žákům cestu k celoživotnímu učení.

(SPILKOVÁ, 2005)

V současné době se alternativní a inovativní strategie dostaly do běžné praxe škol.

1.4.1 Programy Začít spolu a RWCT

Programy Začít spolu a RWCT realizují v praxi pedagogický konstruktivismus a reprezentují pedagogiku orientovanou na dítě.

Zatímco ve východiscích poslání a cílech se oba programy shodují, k jejich dosahování nabízejí školám odlišné nástroje. Jednou ze základních strategií programu Začít spolu je

podnětné prostředí ve třídě, uspořádané do tzv. center aktivit, v němž využívá učitel metodiku integrované tématické výuky.

Jádrem programu Kritické myšlení je třífázový model procesu učení, který pomáhá učitelům v plánování a realizaci co nejefektivnější výuky na všech stupních škol. Program přináší ucelený a provázaný systém strategií a metod pro jednotlivé fáze (evokace, uvědomění a reflexe). Zvláštní důraz klade na psaní a čtení jako nástroj myšlení a učení.

(KOL.AUTORŮ, UČÍM S RADOSTÍ, 2003)

Psaní podporuje kritické myšlení tím, že umožňuje zaznamenávat počáteční myšlenky, zkoumat je, přemýšlet o případných alternativách, ujasňovat si je. Čtení je základním prostředkem k získávání informací pro celý lidský život. Nestačí se naučit číst, studenti se musejí učit o textech přemýšlet a rozumět jim.

(TOMKOVÁ, 2007)

1.5 Shrnutí proměn pojetí vzdělávání a klíčových cílů

Je přirozené, že v průběhu historického vývoje se představitelé různých pedagogických směrů snažili výchovu a vzdělávání ve škole měnit a kritizovali stávající pojetí. V současné době se oprávněně předmětem kritiky stalo kolektivní vyučování a frontální výuka. Za klíčový princip přeměny školy je považována idea humanizace. Proto se současná pedagogika zaměřuje na osobnost dítěte, jeho individualitu a partnerský přístup. Partnerský přístup k dětem znamená chovat se k nim rovnocenně a s respektem. Pojetí vyučování orientované[^] na dítě usiluje o vytvoření kvalitní komunikace mezi všemi zúčastněnými s dostatečným prostorem pro verbální projevy žáků.

2. Program Začít spolu

V této kapitole představím program Začít spolu. Vysvětlím východiska programu a popíši strukturu dne. Přiblížím učební koutky, tzv. centra aktivit, které jsou důležitým prvkem pro podnětné prostředí. Zvážím výhody a nevýhody práce v centrech aktivit.

Mezinárodní program Step by Step ČR byl vytvořen v roce 1994 v rámci Sorosových nadací a Children's Resource International. Jeho hlavním posláním je budování občanské a otevření společnosti v nově vzniklých demokraciích a v současné době se tohoto programu účastní mnoho států světa.

V České republice byl tento program přizpůsoben specifickým podmínkám našeho vzdělávacího systému a pod názvem Začít spolu byl nabídnut jako vzdělávací alternativa školám, které o jeho realizaci projeví zájem.

Program Začít spolu se svými východisky naprosto koresponduje se současnými požadavky na výchovu a vzdělávání, které jsou obsaženy v Bílé knize.

(KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, s.14) Představuje pedagogiku orientovanou na dítě.

Jedná se o inovující metody, které naplňují myšlenky Rámcového vzdělávacího programu. V době, kdy si základní školy musely tvořit vlastní Školní vzdělávací program, stal se pro mnohé inspirujícím podnětem.

Filosofickým základem vzdělávacího programu je konstruktivismus. V publikaci Učím s radostí je uvedena definice konstruktivismu následujícím způsobem: pojetí poznávání a učení, které v souladu s (psychologickými, pedagogickými, sociologickými i biologickými) výzkumy a poznatky posledních sta let chápe učení jako jedinečné budování poznání a porozumění vycházející z vlastní zkušenosti učícího se jedince, ke které dochází obvykle v situaci sociální interakce .

Základem programu Začít spolu je nejen individuální přístup k dítěti, (autoři inspirováni dílem C.Rogerse - představitele humanistické psychologie) ale i důraz na partnerství.

Buduje základy pro postoje, znalosti a dovednosti životně důležité pro člověka, který se bude vyrovnávat s nároky a problémy 21.století. (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Škola je chápána jako součást širší komunity. Základem je spolupráce s rodiči. Mohou navštěvovat vyučování, spolupodílet se na vzdělávání svých dětí. Škola si zakládá na komunikativním přístupu a spolupráci.

Každé dítě je jedinečná a neopakovatelná osobnost, každé dítě je jiné. (GAJDOŠOVA, DUJKOVÁ, 2003, s.77)

Zajeden z klíčových principů programu Začít spolu je považováno ~~kooperativní učení~~. Kooperativní vyučování je jedním z nejprogresivnějších způsobů učení, protože žákům umožňuje víc aktivity při učení, vytváří prostor pro dialog mezi nimi, rozvíjení jejich komunikační dovednosti a dává jim příležitost pracovat v přirozeném společenském kolektivu (PALENČÁŘOVÁ, ŠEBESTA, 2006, s.35)

Dalším z klíčových principů je integrované učení. Děti se dozvídají informace v souvislostech a ne izolovaně. Jde o to, aby poznávaly propojenost s praktickým životem. Všemi předměty se prolíná dané téma.

2.1 Základní východiska programu Začít spolu

2.1.1 Zásady v programu Začít spolu

Autorky knihy Začít spolu vytyčily tyto zásady:

- **dítě je schopné růst, vyvíjet se, učit se a samostatně myslet**

Úkolem pedagogů je vytvořit takové podmínky ve třídě, které tyto předpoklady podporují. Cestou k osobnostně rozvíjícímu modelu výchovy a vzdělání je důvěra ve schopnost dětí samostatně myslet a odpovědně se učit.

- **odpovědnost za učební proces sdílejí učitel, dítě, rodiče i veřejnost**

Rodičům dáváme příležitost podílet se na chodu školy. Téma, o kterém se učíme, volíme často na základě přání dětí.

- **učitel zajišťuje pro učení rozmanité zdroje a podnětné prostředí**

Prodat je U S P O N o a o — h koutků, t*v. center »KtivU, kter* poskytuji dostatek možností pro individuální i skupinovou práci. Centra aktivit jsou vybavena mnoha materiály „ze života“ i školními pomůckami tak, že poskytují rozmanité podněty k činnostem. Zdi třídy i chodeb maximálně využíváme k prezentaci výsledků práce dětí. Zkušenosti dětí a jejich zážitky jsou důležitým zdrojem učení.

- **dítě si samo řídí své vlastní učení**

Vedeme žáky k tomu, aby si samostatně stanovovali vlastní cíle.

Učební proces vychází ze zájmu dětí a je zpracován metodikou integrované tematické výuky. Každé dítě nese odpovědnost za splnění cílů. Děti mají možnost volit si posloupnost „povinných“ úkolů, zapisují se do jednotlivých učebních koutků.

- **učení vyžaduje pozitivní atmosféru ve třídě.**

Základním rysem je kooperativní učení. Dveře tříd jsou otevřené, každý je ve třídě vítán. Respektujeme učební styl každého, děti mohou pracovat svým vlastním tempem.

- **proces učení je stejně důležitý jako jeho výsledek**

Součástí školní práce je zpětná vazba, reflexe.

Průběh učení zachycují například portfolia a žákovské dotazníky.

- **sebekázeň je předpokladem dosažení individuálních i skupinových cílů.**

Pravidla chování vytváříme společně se všemi dětmi. V některých učebních koutcích máme vyvěšená specifická pravidla práce.

- **základní formou hodnocení je i sebehodnocení.**

Děti jsou vedeny, aby si samy vyhodnocovaly vlastní práce. Hodnocení zakládáme na individuální normě, neporovnáváme mezi sebou.

- **V procesu učení se žák angažuje jako celá osobnost**

Děti mají možnost angažovat se se svými pocity i intelektem.

Učení je založeno na praktické činnosti dětí

2.1.2 Individualizace

Podstatným znakem programu Začít spolu je individualizace rozdílů v potřebách, schopnostech, hodnotách, zájmech, temperamentu, pohlaví a vývojové úrovni. (LUKAVSKÁ, 2003)

Každá lidská bytost je jedinečná. Každé dítě pracuje a učí se svým specifickým způsobem. Když učitel dokáže na tyto individuální potřeby reagovat, umožní dětem zažívat při vzdělávání úspěch, dosahovat osobního maxima.

Existuje mnoho pohledů a teoretických přístupů k individualizaci dítěte. Program Začít spolu vychází z díla Howarta Gardnera (1999- Dimenze myšlení) a jeho teorie o typech inteligence. (GAJDOŠOVÁ, DUJKOVÁ, 2003)

Teorie rozmanitých inteligencí H. Gardnera, říká, že každý člověk má minimálně sedm typů inteligencí. „Intelligence“ je tedy souborem mnoha schopností, které uplatňujeme při řešení situací každodenního života. Při plánování činností pro děti bychom se měli snažit zajistit, aby činnosti dětem nabízené byly rozmanité, pokrývaly všechny typy inteligencí. Není nutné, abychom dokázali všechny činnosti dětem předvést. Naše úloha je zajistit pro tyto činnosti podmínky. Takto připravené činnosti umožňují dětem:

- a) vybrat si aktivitu, která odpovídá jejich schopnostem a zájmům
- b) zažít úspěch
- c) pracovat svým vlastním tempem a uplatnit vlastní styl při řešení problému
- d) pracovat samostatně, rozhodovat se, být odpovědný za svou práci
- e) spolupracovat ve skupině a osvojovat si tak sociální dovednosti

(KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Základem teorie rozmanitých inteligencí je předpoklad, že existuje malé množství (dejme tomu sedm) inteligencí, které jsou vlastní všem lidem bez rozdílu. Díky dědičnosti a časné výuce, většinou pak díky spolupůsobení obou těchto faktorů, se u některých jedinců rozvinou určité inteligence daleko více než u ostatních lidí. Všechny formy inteligence se však rozvíjejí u všech normálních lidí, pokud k tomu mají alespoň minimální příležitost. (LUKAVSKÁ, 2003, s.295)

2.1.3 Standardy

Program Začít spolu má jako evaluační nástroj zpracované Mezinárodní standardy kvality pedagogické práce.

Standardy programu

interakce učitel- žák

- zapojení rodiny
- plánování programu zaměřeného na dítě
- učební prostředí
- zdraví a bezpečnost

Standardy učitele

- individualizace
učební prostředí
zapojení rodiny
- výukové techniky pro smysluplné učení
- plánování a evaluace
- profesní rozvoj

2.2 Cíle programu Začít spolu

Program Začít spolu má podle Kargerové, Krejčové tyto cíle:

- schopnost přijímat změny a aktivně se s nimi vyrovnávat
- schopnost kriticky myslet, umět si vybírat, nést za svou volbu odpovědnost
- schopnost rozpoznávat problémy a řešit je
- představivost a tvořivost
- zájem o odpovědnost vůči společenství, obci, zemi, ve které žijeme

2.3 Hlavní znaky programu Začít spolu

Je mnoho znaků, které jsou typické pro vzdělávací program Začít spolu. Uvedu některé příklady. Myslím, že dílčí znaky mohou být použity v jakékoliv běžné třídě a tím zkvalitní výchovu a vzdělávání.

- kooperativní učení	- sebehodnocení
- projektové učení	- portfolio
- integrovaná tematická výuka	- průběžné rozvíjející hodnocení
- prožitkové učení hrou a činnostmi	- vytváření pravidel
- individualizace	- participace dětí
- spolupráce s rodinou	- smlouva o dosažení cíle
- podnětné prostředí- centra aktivit	- inkluze
- individuální vzdělávací plán	

Typické pro program Začít spolu je vykování prostřednictvím vyučovacích bloků, které nemusí odpovídat běžné vyučovací jednotce (45minutové vyučovací hodiny) (SPILKOVÁ, 2005).

Za velkou přednost považuji časovou flexibilitu. Z vlastní zkušenosti vím, jak nešťastně je přerušování zajímavé aktivity z důvodu časové tísně.

2.4 Struktura dne

První společnou aktivitou je Bm níML Děti se zde setkávají na začátku dne, vyprávějí si své zážitky, sdílejí své zkušenosti, je zde prostor pro třídní rituály, referáty, přání k narozeninám, zpěv písní. Ranní kruh usnadňuje přechod z domova do školy, umožňuje naladění sebe navzájem.

Mohou vyjádřit, jak se cítí, podělit se, co zažili, ale také nemusí - je respektováno právo zdržet se vyjádření.

Už v ranním kruhu je prostor pro rozvíjení komunikativních kompetencí, které se rozvíjejí pomocí naslouchání, formulací vlastního názoru, tolerance, respektování názoru druhých a trpělivosti.

Autoři knihy Respektovat a být respektován doporučují tato pravidla: právo mluvit (symbolizuje nějaký předmět), právo zdržet se, vzájemná úcta, respekt, diskrétnost.

Ve třídě, kde jsem byla na praxi, jsem se setkala s těmito pravidly: pravidlo naslouchání, mluvíme jeden po druhém, vyjadřovat se srozumitelně, právo se zdržet. Nejtěžší je pro děti naslouchání, neustále je potřeba pravidlo připomínat. Tuto dovednost se děti učí, není přirozené, že by do školy přicházely s touto dovedností již rozvinutou. Pomůckou nácviku může být předmět, který se při povídání předává a tím minimalizujeme mluvení ostatních. Kdo drží předmět, má slovo. Je vhodné, aby tuto formu respektoval i učitel.

Součástí ranního kruhu jsou tyto pravidelné informace: sdělení datumu, jmenin podle kalendáře, hodnocení počasí.

V ranním kruhu se rozvíjejí tyto kompetence komunikativní

žák:

- se výstižně vyjadřuje o vlastní práci
- přihlásí se o slovo, řídí se pravidly diskuse, která si se skupinou dohodl
- vyslechne názor druhého, aniž by ho zbytečně přerušoval
- vyjadřuje se tak, aby mu ostatní rozuměli
- jasně popisuje, co se mu nelíbí na chování spolužáka
- obhajuje svoje chování, pokud není správné, snaží se ho změnit
- spolupodílí se na utváření „Pravidel třídy“

(NOVOTNÁ, 2008)

EANNÍ_zpráva patří ke společné části dne na koberci, kdy je na tabuli napsán vzkaz. Každý den se způsob ranní zprávy obměňuje. Slouží jako organizační sdělení, jako motivace k učivu nebo jako opakování učiva. Někdy se využije hlavolamu, křížovky. Spektrum aktivit v ranní zprávě je velice pestrá. Vhodné je také dát prostor na vytváření ranní zprávy i dětem.

Děti čtou ranní zprávu většinou společně v tzv. seskupení kino, kdy sedí čelem k tabuli. Práce v ranním kruhu je také vhodná pro evokaci, vyvození nové látky českého jazyka či matematiky.

Po ranním kruhu a ranní zprávě následuje gramotnost, kde si děti procvičují a osvojují své dovednosti z matematiky a českého jazyka. Formy jsou různé- práce samostatná, v malé skupině či ve dvojici. Také je obvyklé, že děti střídají činnosti v lavici a v prostoru třídy.

Pracuje se na společně zadaných úkolech, je dáno základní minimum, které žák má zvládnout. Vždy jsou připraveny navíc úkoly pro rychlejší žáky.

Vyučuje se v blocích, kterým jsou podřízeny přestávky. Velká přestávka následuje po gramotnosti. Trvá cca 20-30 minut.

Následuje práce v centrech aktivit.

Začíná se zapisováním do archů, kdy si děti volí, do jakého centra daný den půjdou. Forma zapisování může být různá. Setkala jsem se s archem papíru, který byl vyvěšen na dveřích, kam se děti mohly samostatně zapisovat. Stávalo se výjimečně, že nastal nějaký konflikt. I k mému překvapení se skupiny pořád obměňovaly, opravdu si vybíraly děti centrum podle nálady a chuti, ne podle preferovaného kamarádství. Zadáni Pro centra bývají napsaná na papírech a vyvěšena na nástěnkách. Úkoly by měly být formulovány tak, aby byly dětem jasné a srozumitelné a vztahovaly se k jednomu tématu, které odkrývá název integrované tematického projektu. Název projektu by měl být poutavý a něčím zajímavý, aby vzbudil v dětech zájem a zvědavost. Vždy v každém zadání pro dané centrum jsou úkoly pro rychlíky, tedy nadstavbové. Kdo je dřív hotov či komu se daří rychlejší spolupráce, plní další úkoly. Učitel se v centrech dostává do role pomocníka, konzultanta, děti samostatně pracují.

Na závěr vyučování se děti setkávají v hodnotícím kruhu, kde prezentují své práce, hodnotí spolupráci ve skupině a tím probíhá reflexe a sebereflexe.

V reflexním kruhu jsou rozvíjeny tyto kompetence komunikativní
žák:

- formuluje, vyjadřuje a posuzuje kvalitu své práce, úsilí a zároveň plánuje cestu ke zlepšení,
- při sebehodnocení se vyjadřuje výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu. (NOTOVNÁ, 2008)

3. Centra aktivit v programu Začít spolu

Centra aktivit mají zásadní význam pro práci v programu Začít spolu. V těchto učebních koutcích se pracuje skoro denně. Díky těmto koutkům je pro děti vytvářeno podnětné prostředí pro výchovu a vzdělávání.

Aktivita přechází z učitele na dítě a učitel se stává pouze pomocníkem, pozorovatelem a organizátorem.

Co se naučíme a co si zapamatujeme podle Susan KOVALIKOVÉ, 1995:

10% toho, co slyšíme

15% toho, co vidíme

20% toho, co současně vidíme a slyšíme

40% toho, o čem diskutujeme

80% toho, co přímo zažijeme nebo děláme

90% toho, co se pokoušíme naučit druhé

Právě centra aktivit umožňují velmi efektivní zapamatování. Děti si přímo zkoušejí nějakou činnost, často pomáhají druhým a diskuze se také stává pravidelnou při kooperaci ve skupinách.

Pověz mi a zapomenu; ukaž mi a já si vzpomenu; ale nech mne se zúčastnit a já pochopím.

Konfucius

3.1 Učební koutky- centra aktivit

Jedním z hlavních a již zmíněných znaků v programu Začít spolu je utváření Podnětného prostředí, které nám pomáhá vytvářet CENTRA AKTIVIT.

Třídy jsou uspořádány tak, že jejich prostor členíme do menších pracovních koutků. Tyto koutky jsou různě tematicky zaměřeny a vybaveny tak, aby stimulovaly děti k aktivitě. V centrech aktivit se děti učí přímou zkušeností. Mají v nich prostor pro práci individuální, tak pro práci skupinovou.

Tím, že pracují v malých skupinách, mohou spolu přirozeně komunikovat, řešit problémy, rozhodovat se, procvičovat si vyjadřovací schopnosti, učit se chápat a akceptovat rozdíly mezi lidmi. Jsou tak vedeny k samostatnosti i spolupráci.

Učební koutky máme jasně ohraničené. Učební koutky označujeme zřetelnými názvy, počtem pracovních míst, popřípadě doplňujeme obrázkem, symbolem, pravidly pro práci v daném centru. Ve třídě rozmísťujeme centra aktivit tak, aby se „tichá“ centra nenacházela v bezprostřední blízkosti center „hlučných“. Pomůcky jsou dětem dostupné, označené nápisem nebo obrázkem a uspořádané v otevřených nebo lehce přístupných skříňkách po celé třídě. (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Děti mají možnost volby centra, úkolu, případně dohody se, s kým budou pracovat. Učí se organizovat činnosti, učí se spolupráci, samostatnosti, zodpovědnosti, sebehodnocení. Učitel má prostor věnovat se některým dětem individuálně nebo pozorovat, jaké si děti volí činnosti a úkoly, jak je zpracovávají, jak spolupracují, jak komunikují..(LUKAVSKÁ, 2003)

I nejnovější poznatky o tom, jak se učí lidský mozek a jaké podmínky jsou pro efektivní učení nezbytné, podporují tento typ věcného uspořádání prostředí. V prostředí bohatém na podněty a činnosti má dítě možnost objevovat a rozvíjet své schopnosti mnohem intenzivněji a snáz, než je tomu v případě výuky, která se odehrává pod přímým vedením učitele v lavicích. (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Centra aktivit na 1 .stupni ZŠ:

Čtení, Psaní, Matematika a manipulativa, Pokusy a objevy, Ateliér, Kostky, Relaxace. Když nemáme ve třídě dostatek prostoru k tomu, aby každé „centrum“ mělo své stabilní místo, smysluplně některá z nich spojujeme a upravujeme s ohledem k ročníku, který děti navštěvují. Podle možností doplňujeme o další centra: centrum počítače, dramatické centrum, centrum poslechu apod. (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

3.1.1 Vlastní zkušenost s upořádáním učebních koutků

Základní požadavky uspořádání třídy jsou jasné - viditelnost, blízkost, dostupnost, bezpečnost... Žáci potřebují pracovat společně s celou třídou, v malých

Skupinách i sami. Jak umístit lavice, aby byla umožněna práce frontální, ve skupinách, v kruhu i individuální práce? Navíc je potřeba sledovat například, aby se „výtvarný ateliér“ nacházel co nejbližší zdroji vody, ale zároveň aby byl dostatečně osvětlený a aby čtenáři v centru čtení měli též dostatek světla, ale aby byli dál od někdy hlučnějších výtvarníků v „ateliéru“. (LUKAVSKÁ, 2003, s. 182)

Ve třídě základní školy A byla tato centra: centrum matematika, centrum vědy a objevy, centrum ateliér, centrum čtení a centrum psaní.

Tento výběr vzhledem k věku dětí hodnotím jako vhodný. Centrum kostky se zařazuje zejména v první a druhé třídě. Centrum relaxace může nahradit koberec, kam se děti v případě potřeby uchýlí. Přemýšlela jsem nad spojením centra psaní a čtení. V závěru jsem usoudila, že je nanejvýš vhodné tato centra oddělit, protože věnování se mateřskému jazyku, gramaticky správnému psaní a bezproblémového čtení s porozuměním patří k základním cílům našeho vzdělávání, a tím i k možnosti rozvíjení kompetencí. Možná v některém z projektů bych volila spojení těchto dvou center a nazvala ho souhrnně knihovna.

Aby se všem dobře pracovalo, mají děti společně s paní učitelkou stanovená pravidla práce.

V základní škole A se děti shodly na těchto pravidlech (je vyvěšené na dobře viditelném místě)

pohybujeme se ohleduplně

pomáháme si

v nouzi si půjčujeme

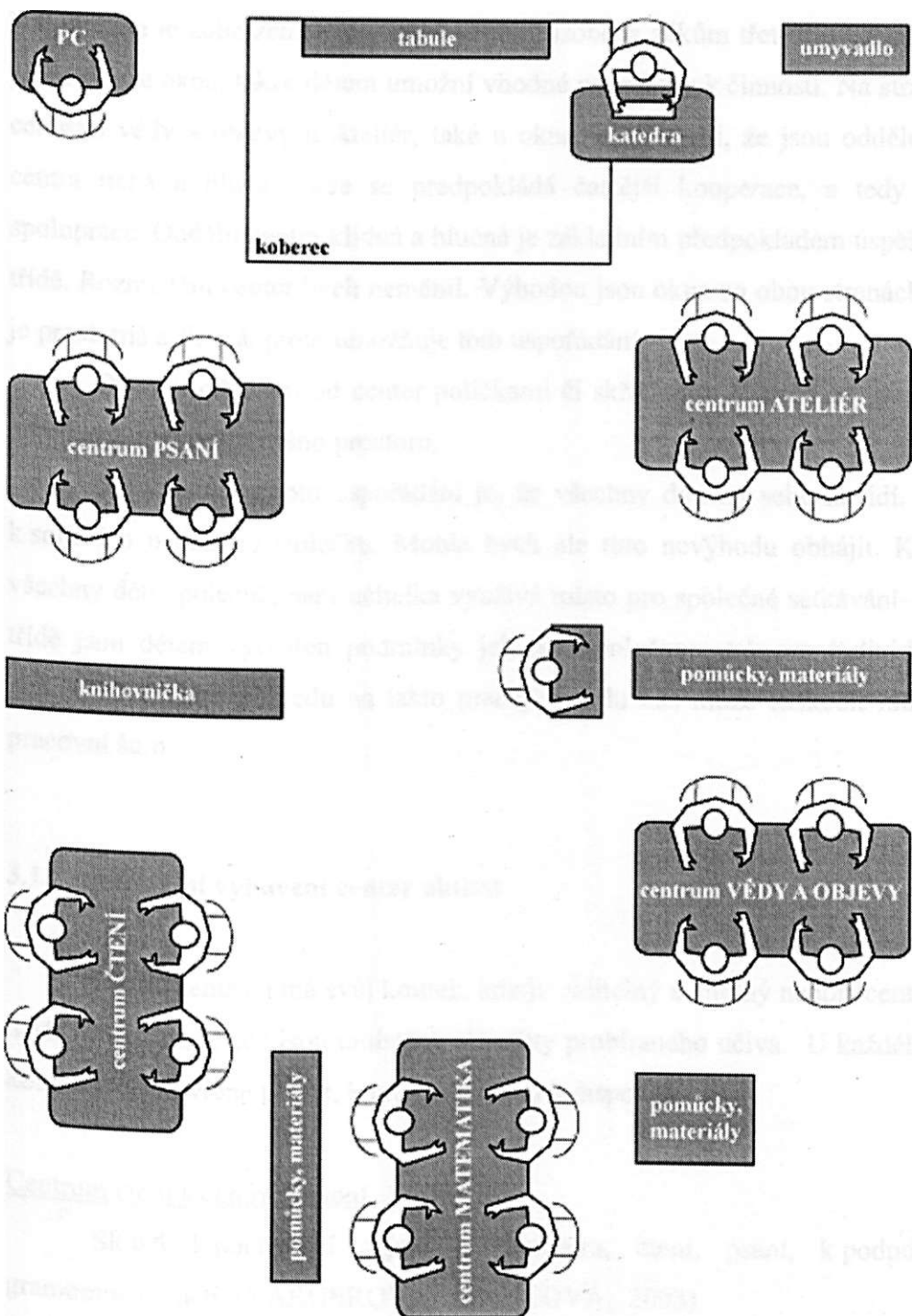
připravujeme se do školy

udržujeme čistotu

šetřím přírodu

jsme k sobě hodní

vždy o sobě víme

Na obrázku je zobrazena třída, která je přizpůsobena žákům třetí třídy. Centrum čtení i psaní jsou u okna, takže dětem umožní vhodné podmínky k činnosti. Na straně druhé je centrum vědy a objevy a Ateliér, také u okna. Líbí se mi, že jsou oddělena od sebe centra tichá a hlučná, kde se předpokládá častější kooperace, a tedy i hlasitější spolupráce. Oddělit centra klidná a hlučná je základním předpokladem úspěšné práce ve třídě. Rozmístění center bych neměnil. Výhodou jsou okna na obou stranách. Tato třída je prostorná a široká, proto umožňuje toto uspořádání.

Oceňuji oddělení od center políčkami či skříňkami. Vytváří to pocit klidného, odděleného a soukromého prostoru.

Nevýhodou tohoto uspořádání je, že všechny děti na sebe nevidí. Jsou čelem k sobě jen u daného stolečku. Mohla bych ale tuto nevýhodu obhájit. Když pracují všechny děti společně, paní učitelka využívá místo pro společné setkávání- koberec. Ve třídě jsou dětem vytvořeny podmínky jak pro společnou, tak pro individuální práci.

Při prvním pohledu na takto pracující třídu nás může zaskočit hluk, je to ale pracovní šum.

3.1.2 Materiální vybavení center aktivit

Každé centrum má svůj koutek, kde je viditelný a čitelný nápis centra, okolo se nalézají nástěnky, kde jsou umístěny aktuality probíraného učiva. U každého učebního koutku jsou otevřené police, které jsou dětem k dispozici.

Centrum čtení a centrum psaní

Slouží k pochycení zájmu o literaturu, čtení, psaní, k podpoře rozvoje gramotnosti u dětí. (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Materiály ve třídě: knihy- knihovnička se spoustou knížek (encyklopedie, slovníky, obrázkové knihy, pohádky, básnické sbírky- to vše adekvátně věku žáků), velké polštáře na relaxaci, počítač, psací stroj, papíry, nástěnka, která slouží jako Pomůcka ke gramatice, papíry, pracovní listy ke psaní, atd.

Centrum matematika

Je potřeba, aby děti pochopily svět matematiky, který je obklopuje. K tomu jim slouží například tyto pomůcky:

tabulka s násobilkou, počítadlo, kalendář, hodiny, geometrické útvary ze dřeva, kostky, různé společenské hry, geometrické tvary ze špejlí a modelíny- kvádr a krychle, nakreslený metr podle skutečných rozměrů, pexesa, hlavolamy, rébusy

Centrum vědy a objevy

Slouží k různým pozorováním, pokusům a experimentování. Může zde být umístěn koutek živé přírody, kde se děti starají o drobná zvířata (KARGEROVÁ, KREJČOVÁ, 2003)

Materiály ve třídě: globus, mapy, atlasy, encyklopedie, knihy, atd.

Centrum ateliér

Děti zde mají prostor k rozvoji fantazie a tvořivosti, osvojují si různé druhy výtvarných technik.

Materiály ve třídě: štětce, provázková síť s obrázky (obměňují se pravidelně), kelímky, pastelky, vodovky, voskovky, látky, tempery, čtvrtky, lepidla, lepičky, pracovní trička, noviny.

3.1.3 Výhody a nevýhody center aktivit

výhody

- Třída je uspořádána do učebních koutků, což podporuje kooperativní formy výuky
- Místo setkávání- koberec- umožňuje partnerskou komunikaci a rovnocenný kontakt mezi učitelem a dětmi.
- Prostředí třídy s centry aktivit působí mnohem útulněji.
- V centrech aktivit se naučí i mnoho nového učitelé.
- Tím, že žáci v centrech aktivit pracují v malých skupinách, přirozeně spolu komunikují, řeší problémy, rozhodují se, procvičují své vyjadřovací schopnosti, učí

se chápat a akceptovat rozdíly mezi lidmi. Schopnost řešit problémy, samostatně se rozhodovat, spolupracovat, respektovat druhé a umět s nimi přiměřeně komunikovat jsou kompetence, které se v dnešním světě hodí každému z nás. (UČÍM S RADOSTÍ, 2003).

- Centra aktivit vedou děti k samostatné práci.
- Materiály a pomůcky jsou připravené. Děti vědí, kde vše najít a učí se tak orientovat v různých zdrojích.
- Práce v centrech aktivit umožňuje individualizaci výuky. Žáci mohou pracovat svým vlastním tempem, využívat originality svého myšlení. (UČÍM S RADOSTÍ, 2003)
- Na základě vlastní zkušenosti mohou děti snadněji a hlouběji porozumět tématu.
- V prostředí bohatém na podněty a aktivity má dítě mnohem vhodnější podmínky k učení a rozvoji svých schopností, než je tomu v případě výuky která se s učebnicí sešitem a perem v ruce odehrává pouze v lavicích. (UČÍM S RADOSTÍ, 2003)
- Děti mají svobodu volby a tím nesou odpovědnost za svou volbu a tedy i za výsledek své práce.

nevýhody

- Některým dětem může vadit zvýšená hladina hluku při práci, obtížně se soustředí. Zvýšená hladina hluku může vadit i některým učitelům. Souhlasím však s H. Kasíkovou, 1997, která říká: Tam, kde je kooperativní skupinová činnost pravidelnou součástí výuky, děti se rychle naučí pracovat bez nadbytečného hluku.
- Pro učitele je činnost náročná počínaje přípravou na centra přes samotný průběh.

Zamýšlela jsem se nad výhodami a nevýhodami práce v centrech aktivit. Jednoznačně podle mého názoru převažují výhody. Vidím toto prostředí jako velice Podnětné a inspirující pro výuku.

3.2 Projekt v centrech aktivit

V centrech aktivit se realizuje integrované tematická výuka (ITV).

Základem ITV je výzkum mozku za posledních dvacet let. Model byl vypracován tak, aby co nejlépe odpovídal přirozenému způsobu, jakým se mozek učí. Spočívá ve vyhledávání jednoho celoročního tématu, jehož prostřednictvím se vyučuje všechen obsah i dovednosti. To je dramatický odklon od rozdrobeného vyučovacího dne, kde se učí každý předmět odděleně. (KOVALIKOVÁ, 1995)

Děti si podle předem stanovených pravidel volí to „centrum“, v němž chtějí pracovat. S možností volby je samozřejmě spojená odpovědnost za práci a splnění úkolů.

Prostřednictvím integrovaného přístupu k učení umožňujeme dětem chápání světa v souvislostech. Objevování světa přírody a světa lidí nabízíme v rámci práce na tematických celcích, nikoli výukou v roztržitých vyučovacích předmětech. (NOVOTNÁ, 2008)

Je potřeba rozlišit rozdíl mezi projektem a integrovaným tematickým vyučováním. Projekt může být realizován jen v rámci některých vyučovacích předmětů.

Integrované tematické vyučování se rozvíjejí tyto kompetence komunikativní:

- Po porozumění různým typům textů a záznamů, o nich přemýšlí, na ně reaguje a tvořivě je využívá,
- z různých zdrojů vybírá informace, které podle svého úsudku potřebuje k dalšímu řešení úkolu, porovnává je a propojuje,
- vyjadřuje se tak, aby mu ostatní rozuměli,
- obhájí svůj názor a vhodně argumentuje, naslouchá promluvám druhých lidí, reaguje na ně, zaujímá stanoviska, diskutuje, obhájí názor,
- konkrétně sděluje, co se mu nelíbí na názoru druhých,
- informací získané samostudiem předává skupině, třídě (škola naruby).

(NOVOTNÁ, 2008)

3.3 Shrnutí významu center aktivit

V centrech aktivit vzniká nesčetné množství situací, v nichž mají žáci příležitost osvojovat si klíčové kompetence. Podnětné prostředí ve třídě je jednou z důležitých podmínek k úspěšné realizaci myšlenek a požadavků formulovaných v RVP ZV. (KREJČOVÁ, KARGEROVÁ, 2003)

Děti si osvojují ji si klíčové kompetence naprosto přirozeným způsobem a tím rozvíjejí mnoho důležitých dovedností pro život a budoucí práci. Děti se rozvíjejí v krásné, svobodné, sebevědomé a samostatné bytosti.

Centra aktivit jsou zajímavý a efektivní prostředky k smysluplné výuce a k efektivnímu učení. Záleží už jen na učiteli, jak je schopen děti motivovat, naladit na práci a jak děti Při výuce vést. Je zde pomocníkem, rádcem, nemá patent na pravdu. Využívá aktivitu dítěte k objevování a k poznávání. Dítě má možnost si vše samo vyzkoušet, samo objevit, a tím si mnohem více zapamatovává a pamatuje.

4. Shrnutí druhé a třetí kapitoly- Program Začít spolu a centra aktivit

Program Začít spolu lze chápat jako soubor metod a forem výuky, které pomáhají k naplňování klíčových kompetencí stanovených Rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání. (NOVOTNÁ, 2008)

Přínos programu spočívá především v tom, že děti mají právo v daném čase volit činnosti i úkoly. Učí se zodpovědnosti, samostatnosti. Učí se sebepoznání i poznávat druhé. Učí se spolupracovat. (LUKAVSKÁ, 2003)

Metody užívané v Začít spolu příznivě ovlivňují klima ve třídě, protože se snažíme orientovat na žáka, podporovat jeho samostatnost, odpovědnost, tvořivost, schopnost kooperace a kritické myšlení, vytvářet prostor pro vlastní iniciativu a možnost seberealizace, propojovat učivo s praktickým životem. (NOVOTNÁ, 2008)

» Ze školy by měl vycházet mladý člověk jako harmonická osobnost, nikoli jako specialista."

Albert Einstein

Nejlepší předpoklady k tomu, aby tento citát byl naplněn, je právě chodit do školy Programu Začít spolu. Můžete jenom získat. Jako žák, ale i jako učitel.

Kdybych mohla chodit do školy znovu, určitě bych si vybrala tento inovativní vzdělávací systém. Je zde mnoho předpokladů k tomu, aby jedinec odešel ze školy jako harmonická osobnost, uměl pracovat týmově, byl schopen samostatného uvažování a jednání a byl si vědom své hodnoty.

VÝZKUMNÁ ČÁST

1. Vymezení problému a cíle výzkumné části

Ve výzkumné části se zaměřím především na přípravu a realizaci integrovaného tematického projektu *Řemeslo má zlaté dno*, který je určen do center aktivit v programu Začít spolu. V reflexi navrhu konkrétní body k vylepšení u každého z center. Na základě těchto návrhů vytvořím další integrovaný tematický projekt Domácí zvířata.

Přestože v RVP ZV jsou stanoveny klíčové kompetence samostatně, nelze je chápat jednotlivě, nýbrž jako celek. U žáků se kompetence zvláště nerozvíjejí. Vše je propojeno, oddělení je pouze teoretické. Usnadňuje to práci nám učitelům, abychom mohli lépe s kompetencemi pracovat a u dětí je co nejefektivněji rozvíjet.

Proč jsem si vybrala právě kompetenci komunikativní?

Ve třídě, kterou jsem navštěvovala na souvislé praxi byli dva chlapci, kteří mají v komunikování se spolužáky obtíže. To byl jeden z důvodů zaměřit se na kompetenci komunikativní.

Také mě inspirovala zkušenost ze školních let. Tolikrát jsem musela sebrat odvalu, abych si vyřídila něco samostatně a nebála se zeptat. Tolikrát jsem se bála říci, co si myslím nebo diskutovat o problému. Neměla jsem možnost dovednost komunikativní „trénovat“ a rozvíjet. Děti s humanisticky založeným vyučováním nebudou mít strach, nezaleknou se například jít si hledat práci a překonávat komunikační překážky.

Přála bych si, aby to dnešní děti měly jednodušší a nic nemusely dohánět v dospělosti. Myslím si, že právě centra aktivit jsou skvělou příležitostí pro systematický výcvik a využívání komunikativních dovedností. Proto jsem se snažila vytvořit projekt tak, aby co nejvíce rozvíjel práci s informacemi, logické vyjadřování, naslouchání, vyjadřování svých myšlenek, potřebu říci svůj názor, snažit se ho prosadit. Zároveň být tolerantní a Přizpůsobit se, pokud se skupina shodne na něčem jiném než.

Cíle výzkumné části diplomové práce:

- Vytvořit úlohy do center aktivit programu Začít spolu, které rozvíjejí klíčové kompetence komunikativní.
- Popsat přípravu a má očekávání k integrovanému tematického projektu.
- Reflektovat integrovaný tematický projekt z pohledu klíčových kompetencí a navrhnout další úkoly, které povedou k rozvoji a utváření kompetence komunikativní v této třídě.

2. Akční výzkumu

Do výzkumné části své diplomové práce jsem si vybrala akční výzkum. Jde o typ pedagogického výzkumu, kdy výzkumné otázky vyplynou z potřeb učitele. Pedagog zkoumá, a tím získává konkrétní poznatky o praxi, kterou se snaží svým zdokonalovat.

Původ akčního výzkumu

Pátrání po původu myšlenky akčního výzkumu nás vede přibližně do 30. let dvacátého století ke Kurtu Lewinovi, který je považován za jeho zakladatele. (Maňák, Švec, 2004, s.51)

Co je akční výzkum

Slovníkové definice pojmu akční výzkum (*anglicky akt ion research, něm.Aktionsforschung*) obvykle uvádějí, že akční výzkum je takový druh výzkumu, jehož cílem je zlepšovat určitou část vzdělávací praxe (srov.Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s.14).

Nezvalová přibližuje akční výzkum takto:

Akční výzkum je popisován jako praktický výzkum, který je realizován učiteli v praxi na rozdíl od akademického výzkumu, která je realizován akademickými výzkumníky.

V pedagogice je tedy akční výzkum chápán jako nástroj, který učitelům pomáhá lépe poznávat problémy své vlastní praxe a řešit je (Maňák, Švec, 2004, s.52).

Učitel v obtížné dvojroli výzkumníka účastníka akce uskutečňuje prostřednictvím akčního výzkumu reflektovanou inovaci své praxe. Jelikož (vy)řešením každé akce získává určité poznání a řekněme i ponaučení, je oprávněné hovořit o tom, že akční výzkum přispívá k profesionálnímu rozvoji učitele jako jednotlivce a učitelství jako profese.

(Maňák, Švec, 2004, s.53)

Cíle akčního výzkumu

Nejčastěji deklarovaným cílem akčního výzkumu je, že přispívá ke zlepšování praxe. Akční výzkum je v této souvislosti chápán jako určitý nástroj pedagogického jednání učitele.

V akčním výzkumu jde o získání konkrétních poznatků o určitém konkrétním problému, na jejichž základě lze tento problém řešit (Maňák, Švec, 2004, s.53).

Cíle akčního výzkumu podle Maňáka a Švece cíle jsou:

- získávání konkrétních poznatků o praxi s cílem změnit ji k lepšímu
učitel se chce něco dozvědět
- učitel zkoumá

Využité metody akčního výzkumu

Existuje mnoho metod akčního výzkumu. Pro svůj výzkum jsem využila těchto metod a postupů:

- *pedagogický deník*

Pedagogický deník může mít podobu autobiografie učitele, může být také nástrojem učitelovy sebereflexe a introspekce a plnit tak i funkci terapeutickou. Pro nás je důležité, že na stránkách deníku mohou v návaznosti na sebereflexi uzrávat i plány učitelova jednání. Pedagogický deník se tak stává mimo jiné jakýmsi „strategickým dokumentem“ akčního výzkumu (Maňák, Švec, 2004, s.64).

Pro mne pedagogický deník plnil roli sebereflexe. Vždy po realizovaném dni jsem si zapsala své postřehy a pocity. Také jsem si zaznamenávala, jak děti pracovaly, jaké měly problémy a jak se jim činnost dařila či nedařila. To jsem pak využila do zápisu k sebehodnocení dětí.

- *pozorování*

Pozorování patřilo ke stěžejním metodám v mém výzkumu. Sledovala jsem činnosti dětí, jejich spolupráci dětí a komunikaci.

- *artefakty*- dětské práce- prezentace starodávného řemesla, myšlenková mapa, obrázky, psaný text, aj.

Řadu dětských prací děti prezentovali ostatním. Pro mě to byla zpětná vazba, jak se žáci úkolu ujali a jak ho splnili. Prohlídla jsem si vše podrobně, společné práce pověsila na nástěnku. Vše ostatní si děti vzaly k prohlédnutí domů.

Akční výzkum vychází u akce (z konkrétního problému) a je vázán na akci (na řešení tohoto problému), čímž dodává vzdělávacímu procesu dynamiku, bez které by ustrnul na mrtvém bodě (Maňák, Švec, 2004, s.66).

3. Výzkumný vzorek

Realizace projektu proběhla v únoru 2009 na ZŠ A. Základní škola A pracuje podle programu Začít spolu.

Je to škola sídlištní, která se skládá ze 3 budov. V jedné je mateřská škola, ve druhé jsou první třídy a školní družina a ve třetí budově jsou třídy prvního stupně, druhého stupně, tělocvičny, jídelna, odborné učebny a komunitní centrum.

Škola přijímá také žáky cizince, žáky se sociálním či zdravotním znevýhodněním, žáky mimořádně nadané.

Vychází se z předpokladu, že každý je v něčem dobrý, že každý má právo plnoprávným členem společnosti. Žáci se mohou spolupodílet na dění ve škole prostřednictvím žákovského parlamentu, školních medií - žákovský rozhlas, školní časopis. Rodiče se mohou úzce zapojit do školních činností v Občanském sdružení či v klubu rodičů.

V základní škole se realizuje komunitní vzdělávání. Slovy, která ji charakterizují snad nejlépe, jsou : propojenost - stálá spolupráce - koordinace činností - vnímání potřeb - v rámci komunity a regionu. Důraz je kladen na partnerství, trvalé cílené vytváření pozitivních vazeb.

Škola patří mezi školy podporující zdraví a nabízí bilingvní třídu.

Cílem školy je, aby ze školy odcházeli žáci, kteří jsou schopni se celoživotně vzdělávat, týmově spolupracovat, umět zacházet s informacemi, být kreativní a flexibilní. Škola učí své žáky toleranci, úctě k lidem, k lidským výtvorům i k přírodě, ochotě pomoci tam, kde je to potřeba a přijímat zodpovědnost za své jednání.

Je tedy zřejmé, že základní škola má rodičům a široké veřejnosti jistě mnoho, co nabídnout/

Třídu navštěvuje 21 žáků, z toho 9 chlapců a 12 dívek Po dohodě s rodiči zde pomáhá asistentka, která dochází na centra aktivit a je s dětmi po dobu oběda a v odpoledním čase.

Tři žáci navštěvují jednou týdně paralelku, kde probíhají tzv. nápravy z českého jazyka. Tyto děti mají vyjádření od odborníka na dysgrafii, dyslexii. Žáci jsou zohledňováni

v psaní kratších textů, v testech testy jsou pro ně voleny odlišné úkoly- doplňují nebo zaškrťávají.

Bez vyšetření podle slov paní učitelky mají problémy prokazatelně žákyně S., M., A a žák L.

Na rodinnou terapii chodí čtyři děti a jejich rodiče. Není to oficiální vyjádření, toto vyplynulo z rozhovorů paní učitelky s rodiči.

Individuální plán má dívka V., která je rychle unavená, nevydrží se dlouho soustředit. Často má nekontrolované chování, vyžaduje si tím uvolnění. Je to například tancem.

V. chodí na uvolňovací cvičení.

Je zde jedna dívka, která má drobné fyzické postižení. Místo pěti prstů na jedné ruce, má pouze dva. Na první pohled není znatelný problém, který by dívka měla s tímto handicapem. Ani během 6 týdnů, kdy jsem třídu navštěvovala, jsem si nevšimla, že by to děti vnímaly jako něco zvláštního, omezujícího.

Ve třídě je velice příjemné klima.

(Klima třídy představuje trvalejší sociální a emoční naladění žáků ve třídě, které tvoří a prožívají učitelé a žáci v interakci. (LAŠEK, 2001))

Cítila jsem se tam přirozeně, bezpečně. Paní učitelka vytváří dětem bezpečné a podporující prostředí pro výchovu a vzdělávání. Paní učitelka má letité zkušenosti s dětmi, je lektorkou programu Začít spolu, do třídy přijímá studenty Pedf UK, kterým je velice nápomocna.

Třída působí prostorně a útulně. Na stěnách jsou pověšené aktuální práce žáků nebo podnětné materiály k výuce.

Jednou jsem seděla v této třídě a pozorovala paní učitelku a děti, jak si povídají a plní úkoly. Hned jsem měla chuť se také zapojit a jít spolupracovat či jen vyplňovat, doplňovat či počítat a přitom po třídě hledat lístečky. Paní učitelka patří k pozitivním vzorům, jak pracovat s hlasem, jak přistupovat k dětem a jednat s nimi. Inspirovala jsem se mnohými postupy ve výuce.

Moc bych si přála, abych jako učitelka, byla schopna dětem zajistit pohodové školní prostředí a aby zažily pocit jako já teď, kdy jsem měla chuť nadšeně se neustále zapojovat do všech aktivit a spolupracovat s ostatními.

4. Integrovaný tematický projekt Řemeslo má zlaté dno

Téma povolání, moje plány a zájmy jsem zvolila po dohodě s paní učitelkou. Téma vychází z měsíčního plánu základní školy a daného ročníku. Centra aktivit byla realizována v průběhu 14 dní v měsíci únoru 2009.

Určeno pro věk dětí: 3. třída ZŠ

Oblast RVP *Člověk a jeho svět*

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Hra Kosmonauti nabízí dětem vcítění se do situace, kdy jsou zranitelní nejen oni, ale celá výprava na neznámou květinovou planetu. Nakolik je každý z dětí empatický, aby pomohl nejen sobě, ale i ostatním?

4.1. Cíle projektu

Obecné cíle

- rozvíjet klíčové kompetence, především kompetenci komunikativní
- účelně spolupracovat, brát v úvahu a respektovat názory ostatních
- plánovat a organizovat svou práci, rozdělit si rovnoměrně úkoly při společné práci
- užívat komunikačních dovedností při řešení běžných situací, problémů a konfliktů
- umět veřejně vyjádřit své názory, reflektovat svou práci
- vyřešit zadané úkoly v centrech

Cíle na kompetenční úrovni

Čtení

žáci čtou text s porozuměním

žáci vyhledají zajímavé a podstatné myšlenky, pojmenují je

- žáci posoudí výhody a nevýhody určitého povolání
- myšlenky konzultují se skupinou

Naplnění poznáme:

Podle vytvořeného listu zapomenutého řemesla.

Podle prezentace v reflektivním kruhu. Pozorováním.

Psaní

žák navrhne a předpoví, jak by mohl vypadat jeho život za 15 let, své myšlenky napíše do souvislého textu.

- žák při psaní postupuje chronologicky, s jasnou logikou

Naplnění poznáme podle

napsaného textu, který žák přečte na reflektivním kruhu a učitel opětovně po vyučování.

Matematika

- žák řeší samostatně matematickou - logickou úlohu, vysvětlí a obhájí užitý postup
- používá matematický jazyk

Naplnění poznáme podle

zpracované účtenky. Během center pozoruje učitel a klade otázky (Jak jsi uvažoval? Proč jsi počítal takto?

Ateliér

- žáci navrhnu svou představu o škole snů, vyslechnou druhého, aniž by se zbytečně přerušovali a sestaví náčrt své společné školy snů

Naplnění poznáme podle

výsledné práce žáků, v tomto případě škola snů. V průběhu učitel pozoruje komunikaci a spolupráci ve skupině. Žáci reflektují v hodnotícím kruhu.

Vědy a objevy

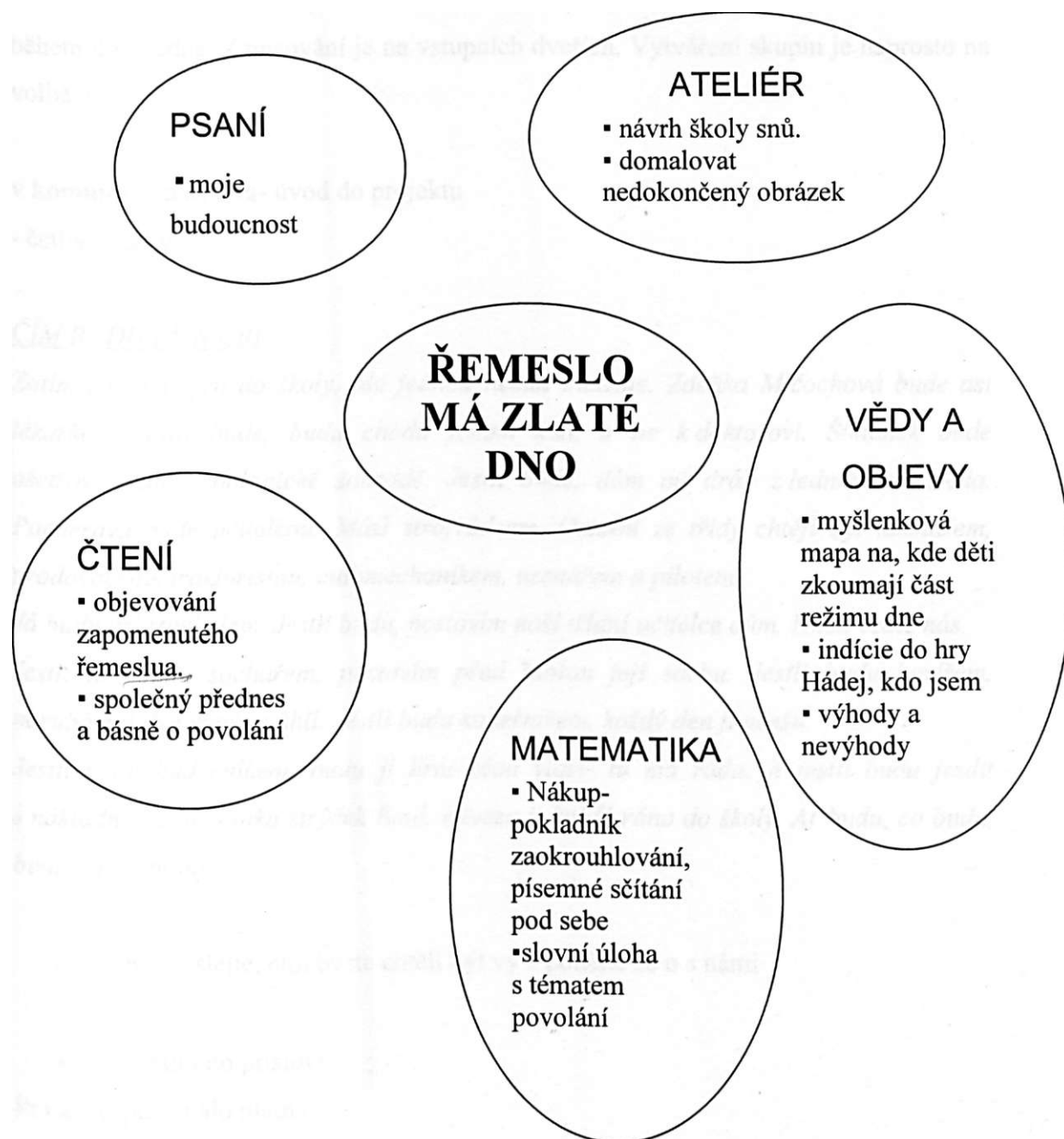
žáci strukturují a shrnou informace do myšlenkové mapy

- žák respektuje, že ostatní mohou mít názory odlišné od jeho, přijme, když druhý nesouhlasí- především při tvoření indicie ve hře Hádej, kdo jsem

Naplnění poznáme podle

výsledné myšlenkové mapy. Dále podle vymyšlené indicie do hry Hádej, kdo jsem. Zda se dětem zdařila vymyslet vhodná nápověda.

4.2. Síťové schéma

4.3 Příprava projektu

Centra probíhají v průběhu 14 dnů. Každý žák se запиše do vybraného centra během dopoledne. Zapisování je na vstupních dveřích. Vytváření skupin je naprosto na volbě dětí.

v komunitním kruhu- úvod do projektu

- četba ukázky

QÍM BUDU (F.Nevil)

Zatím chodíme jen do školy, ale jednou něčím budeme. Zdeňka Mlčochová bude asi lékařkou. Jestli bude, budu chodit jenom kní, a ne k doktorovi. Šimůnek bude ošetřovatelem v zoologické zahradě. Jestli bude, dám mi dráb z ledního medvěda. Pacnerová bude učitelkou. Mázl strojevodcem. Ostatní ze třídy chtějí být kuchařem, prodavačkou, traktoristou, automechanikem, uzenářem a pilotem.

Já budu asi stavitelem. Jestli budu, postavím naší třídní učitelce dům. Hned vedle nás. Jestli ale budu sochařem, postavím před školou její sochu. Jestli budu havířem, narubám jí dva vagóny uhlí. Jestli budu kadeřníkem, každý den ji učešu.

Jestli budu hudebníkem, budu jí hrát Mou vlast- tu má ráda. A jestli budu jezdit s nákladním autem jako strýček Emil, odvezu ji každé ráno do školy. Ať budu, co budu, budu jí prospěšný.

- popřemýšlejte, čím byste chtěli být vy a podělte se o s námi

- vysvětlí tato přísloví:

Práce kvapná, málo platná.

Z pilnosti se štěstí rodí, lenost holou bídu plodí.

Kůň k tahu, pták k letu a člověk ku práci

- křížovka

- jsou použita jen slova z vyjmenovaných slov či příbuzných

- ve dvojicích, kdo bude hotov, tak píše věty či příběh na daná slova

- 1) had
- 2) město (narodil se zde Bedřich Smetana)
- 3) Dlouho mít puštěnou vodu je přeci
- 4) pták____(např koňadra, modřinka)
- 5) Včelky____květiny.
- 6) Jsem hodně naježená, úplně_____.
- 7) V pokojíčku mám nový_____.
- 8) synonymum - vykácet

1
2
3
4
5
6
7
8

1	S	L	E	p	Ý	š		
2	L	I	I	0	M	Y	Š	L
3 P	L	Ý	l	Y	Á	N	í	
4	S	Ÿ	K	0	R	A		
5	0	P	Y	L	U	J	í	
6	S	Y	l	A				
7				N	Á	B	Y	1
8	V	Y	M	í	T	I	1	

Najdeš chybu, kterou udělal skřítek Kovařík?

- hra Kosmonauti- vyzkoušíme si jedno ze zaměstnání
- ! bezpečnost (na chodbě)

Kosmonauti

Učitel dětem motivuje hru jako cestu kosmonautů na neznámou květinovou planetu. Děti se vcitují do role kosmonautů, které omámí pyl neznámých květin. Děti najednou oslepnou (mají zavřené oči) a oněmí, (nesmí promluvit do konce hry). Učitel má však kouzelné semínko= kaštan, který každého, kdo si ho přiloží na čelo, uzdraví. Kámen položí na zem a děti ho se zavřenýma očima hledají. V průběhu hry přikládají kámen na své čelo, a tím se uzdravují. Stále nesmí promluvit a pozorují ostatní. Po každém „vyléčení“ učitel vrátí semínko zpět do hry.

Napadne někoho pomoci i ostatním? Když najdou kámen, přiloží ho nejen sobě, ale i svým kamarádům?

centra aktivit

- Co znamená Řemeslo má zlaté dno? (vysvětlení názvu projektu)
- vždy před zahájením a po skončení center využít ledolamku počasí (Na papírech obrázky počasí: polojasno, jasno, zataženo, bouřka. Děti se postaví k obrázku podle nálady. Pro mne informace, v jaké rozpoložení do center vstupují a také zpětná vazba, zda vylepšila práce v center náladu nebo naopak zhoršila a proč.)

Ateliér

V ateliéru si vyzkoušíte práci architekta a restaurátora obrazů.

1)

VÁŽENÍ ARCHITEKTI!

Jménem ministerstva kultury vás prosím o pomoc.

Rádi bychom postavili „školu snů“. Stále nám však chybí návrhy. Obracíme se na vás s prosbou, abyste rozpracovali náčrt, jak škola snů má vypadat.

Děkuji za snahu a přeji hodně nápadů při práci.

*S pozdravem Josef Jedlička
zástupce Ministra kultury*

První úkol jsem volila tak, aby děti byly nuceny spolu komunikovat a spolupracovat. Předpokládala jsem, že bude potřeba, aby děti nejprve diskutovaly o své představě, aby řekly svůj názor, tím prosadily svou myšlenku. Poté by mělo dojít ke shodě a rozdělit si úkoly. Je pravděpodobné, že některé děti budou nuceny se představě spolužáků aspoň částečně přizpůsobit. Může dojít k neuspokojení některých názorů, tedy je riziko nějakého konfliktu.

2)

PŘIPRAVTE SI PASTELKY, FIXY ČI VOSKOVKY. PŘESUŇTE SE NA CHODBU, ABYSTE MĚLI NA MALOVÁNÍ KLID. JE POTŘEBA DODRŽET PRAVIDLO TICHOSTI. PŘEČTĚTE SI NÁSLEDUJÍCÍ POKYNY A PUSŤTE SE DO PRÁCE.

Dostala jsem nedokončené obrázky od jedné malířky. Pomožte jí je domalovat.

1) Vyber si obraz, který se ti líbí a který bys rád dokončil.

2) Chvilku se na obrázek dívej a pak vezmi pastelky a pusť se do toho. Teď jsi umělcem, tak záleží jen a jen na tobě, jak dílo dokončíš.

4) *Nerušte se navzájem, vnímejte teď jen sami sebe.*

Víš, proč jste tuto činnost dělali? Zamysli se nad tím.

„Domalovánky“ jsou nedomalované obrazy, které děti vybarvují a dokreslují dle své intuice, fantazie. Je způsob tzv. automatické kresby. Autorkou těchto kreseb je Eva Suttnerová.

Domalovávání při relaxační hudbě by mělo navodit u každého vnitřní klid, rozvíjí se tím sebepoznání. Každý je umělcem a vše je svým způsobem krásné, originální. Hudba s kresbou pomůže zklidnit i aktivní děti. Vznikají tak opravdu nádherné obrázky.

U tohoto úkolu bylo mým cílem, aby se děti nerušily a pracovaly naprosto samostatně, byly samy sebou. Aby si zkoušely se vyjadřovat jen neverbálně prostřednictvím pantomimy

Vědy a objevy

1) Výzkum pro Režim dne zkoumá, jak jsou pro nás důležité dílčí aktivity dne.

VĚDECKÝ TÝME,

VYZKOUMEJTE, PROČ JE PRO NÁS DŮLEŽITÝ ODPOČINEK

VYTVOŘTE MYŠLENKOVOU MAPU.

Další skupiny budou také zkoumat spánek, zájmy, sport, vzdělávání.

Děti by měly spolupracovat na myšlenkové mapě, vytvořit, co nejvíce bublin k danému tématu.

HÁDEJ, KDO JSEM

ZNÁTE TELEVIZNÍ POŘAD HÁDEJ, KDO JSEM?

PŘIPRAVTE SE NA JEHO PREMIÉRU TADY VE TŘÍDĚ. SPOLUŽÁCI SE BUDOU SNAŽIT UHODNOUT VAŠE VYBRANÉ POVOLÁNÍ A VY SE JIM VTOM BUDETE SNAŽIT ZABRÁNIT. JAK? VYMYSLÍTE NÁPOVĚDU TAK, ABY SOUVISELA S VYBRANÝM POVOLÁNÍM, ALE ABY TO BYLO ZÁROVEŇ PRO OSTATNÍ TĚŽKÉ UHÁDNOUT.

Vyberte si povolání.

Vžijte se do role v daném povolání a vymyslete náповědu.

- *Náповědu vytvořte tak, aby nikdo nepoznal, kdo jste.*

například.: Lezu často vysoko, ale horolezec nejsem. (hasič)

Jsem pořád u vody. (instalatér- je to odborník na přívod vody, odpady, rozvody a ucpané výlevky v domácnostech)

- *Zapište náповědu na papír.*

Ostatní pak budou hádat, kdo jste. Můžete odpovídat jen ANO- NE. Tázající mají 10 pokusů. Pokud uhádnou, vyhráli. Pokud neuhádnou, vyhráli jste vy.

3)

PŘIPRA VSI PANTOMIMU NA NĚJAKOU ČÁST Z REŽIMU DNE.

Pro rychlíky: *Vyber si povolání a řekni svými slovy: Co vše musí umět číšník, hasič, plavčík, řidič, novinář, překladatel, chovatel zvířat v ZOO*

V prvních dvou úkolech je potřeba účinně komunikovat, žáci musí naslouchat a reagovat na názory ostatních. Popřípadě argumentovat a diskutovat, obhajovat svůj názor. V úkolu třetím je potřeba vyjádřit se neverbálně, bez mluvení. V úkolu pro rychlíky žáci říkají a obhajují své myšlenky s logickou návazností.

Čtení

1)

VYBERTE SI ŘEMESLO Z KNÍŽKY „ZAPOMENUTÁ ŘEMESLA!“. PŘEČTĚTE SI O NĚM ČLÁNEK NAPIŠTE PŘEHLEDNĚ A ČITELNĚ NA VELKÝ PAPÍR, CO SE VÁM ZDÁ ZAJÍMAVĚ A PODSTATNĚ. STŘÍDEJTE SE V HLASITĚM ČTENÍ A SPOLUPRACUJTE NA PRÁCI VŠICHNI. ŘEMESLO MŮŽETE DOPLNIT ILUSTRACÍ.

Děti by měly najít klíčové myšlenky v textu. Pokud použijí nějaký termín ostatním nesrozumitelný, vysvětlí ho tak, abych všichni pochopili. Ve skupině ke potřeba se shodnou na řemeslu, které společně zpracují.

^

PŘEČTĚTE SI BÁSNĚ V ČÍTANCE NA STRANĚ 35 A 37- Klempíř, Malíř pokojů, Král a lenoši. JEDNU BÁSNIČKU SI VYBERTE. NAUČTE SE JI PŘEDNÁŠET ZPAMĚTI. VAŠIM ÚKOLEM JE ZAPOJIT DO PŘEDNESU JEDNÉ BÁSNĚ CELOU SKUPINU.

Chtěla jsem, aby spolupracovaly děti i na přednesu. Cílem je, aby byly nuceny komunikovat a společně zkoušet kvalitní přednes.

3)

PROLISTUJTE SI KNÍŽKU OBRÁZKY Z POVOLÁNÍ. NĚJAKÉ POVOLÁNÍ SI VYBERTE A NAPIŠTE JEHO VÝHODY A NEVÝHODY.

Pro rychlíky: Najdi v knížce od Karla Čapka (Devatero pohádek) pohádku o povolání a přečti šiji.

Psaní

NA STOLE JE KOUZELNÁ MAGICKÁ KOULE. KAŽDÝ SI JI VEZMĚTE POSTUPNĚ DO RUKY A POHLÉDNĚTE DO NÍ.

...UPLYNULO JIŽ 15 LET A JIŽ NEJSTE MALÝMI ŠKOLÁKY, NÝBRŽ DOSPĚLÝMI. CO JSTE V MAGICKÉ KOULI ZAHLÉDLI, CO VIDÍTE? POKUSTE SE NAPSAT ASPOŇ 15 VĚT.

Pomohou vám následující klíčová slova:

mé bydlení, můj domov

má rodina

má práce a její náplň nebo mé studium

mé zájmy

- *můj denní režim*

Cílem bylo, aby žáci svou představu či příběh psali s jasnou logikou, aby se vyvarovali, co nejvíce slovesa být.

Pro rychlíky: *Jsi ředitelem agentury, která zajišťuje kroužky. Právě ji otevíráte, a tak je potřeba nalákat nové zájemce. Vyber si jeden libovolný kroužek. Co řekneš, aby to zaujalo co nejvíce lidí a chtěli chodit k na kroužek právě k vám? Připrav si proslov písemně.*

Matematika

1) VYDAL SES NA NÁKUP DO OBCHODU

VYSTŘIHUJ Z LETÁKŮ VÝROBKY, NALEP JE POD SEBE NA PAPÍR. PAK ZA OKROUHL UJ CENY NA 10.

V ZÁVĚR U DOJDI K POKLADNĚ A SPOČÍTEJ, KOLIK MUSÍŠ ZAPLATIT CELKEM.

Zde děti budou používat matematický jazyk. Procvičí si zaokrouhlování a písemné sčítání. Důležitá je zde volba. Mohou si zvolit, jaký výrobek si nakoupí, jakou si zvolí úpravu.

2) ČÍSLA ZAOKROUHLETE NA STOVKY A NA POLÍČKA PŘÍŘAÐTE SPRÁVNÉ OBRÁZKY. VYSTŘIHNĚTE A NALEPTE. OBRÁZEK VYBARVĚTE.

900	200	300	987
1000	500	800	642
700	600	400	490

isúkf pro rychlíky:

Pan Novák, pan Klapka a pan Malý jsou přátelé, mají odlišná povolání a každému z nich se líbí jiný druh sportu.

Pan Novák má rád hokej a není učitel.

Kuchař má rád atletiku.

Pan Klapka není řidič.

Panu Malému se líbí házená.

Jak se jmenuje učitel, jaké povolání mají ostatní a jaký druh sportu se komu líbí?

Reflexe s dětmi v reflektivním kruhu

Reflexe centra Vědy a objevy:

- Spolupracovalo se vám dobře?
- Prosadil sis aspoň jednu myšlenku?
- Hádej, kdo jsem- hádáme povolání podle připravené nápovědy
- předvedení pantomimy
- rychlíci: co musí umět, aby byl...?

- Reflexe centra Psaní

- Bylo pro tebe snadné představit si, co bude za 15 let? Máš představu o svých plánech?
- kdo chce, přečte, co napsal
- rychlíci- přečíst

Reflexe centra Čtení

- prezentace zapomenutého povolání
- Jak se ti spolupracovalo ve skupině

- Reflexe centra Matematika:

- otázka, zda jsi stihl vše

- otázka, zdaje někdo, pro koho to bylo obtížné a konkrétně co

Reflexe centra Ateliér:

- prezentace školy snů
- ukázání domalovánek- dobrovolné - říci pocity, které žák měl

Závěr projektu

- píseň Dělání
- rozdělení práce duševní a fyzické
 - rozdělíme třídu na kluky a holky, zvolte si zapisovatele a napište povolání, které vykonává práci duševní a práci fyzickou, máte na to 5minut
- křížovka v prvouce
- Myšlenkové mapy jsou rozloženy po chodbě- prohlédni si je, třeba bys něco doplnil. Ve třídě napíše každý do sešitu 1 důvod, proč je pro něj důležité vzdělávání, sport, odpočinek, zájmy, spánek
- Závěrečná reflexe na projektu:
 - bude probíhat v reflexním kruhu
 - škála oblíbenosti center, děti si stoupnou na místě dle toho, jak se jim líbilo dané centrum. „ Jak tě bavilo centrum..., kde...?“
 - **nezaujalo mě to (na zemi)** + **byl jsem nadšený (stoj)**
- „pětilístek“

podstatné jméno	
přídavné jméno	
sloveso	
krátká věta	

- V závěru má zpětná vazba, pochvala, poděkování
- píseň Dělání

Pomůcky k projektu

VĚDY A OBJEVY

- papíry, psací potřeby
- papír na myšlenkovou mapu
- vytisknuté materiály o povolání

ČTENÍ

- knížka Devatero pohádek, Zapomenutá řemesla, Obrázky z povolání, papír

PSANÍ

- psací potřeby
- formuláře na psaní (jméno, název- linky)
- „magická koule“

ATELIÉR

- pastelky, voskovky či fixy
- nakopírované domalovánky
- balicí papír A3
- kazeták s hudbou, CD relaxační

MATEMATIKA

- pracovní listy nakopírované
- reklamní letáky z obchodu

OSTATNÍ

ledolamka počasí

- připravené sebehodnocení
- kaštany (semínka do hry Kosmonaut)
- píseň k projektu-Dělání (kytara, noty)

4.4 Reflexe projektu

Při tvoření skupin dle volby dětí se nevyskytl vážnější problém. Děti jsou zvyklé si samy rozhodovat, do kterého centra půjdou. Mohou si tak vybrat, zda jejich nejoblíbenější centrum nechají nakonec či jej absolvují na začátku. Nenastal problém, že by někdo byl ostrčený. Naopak se vytvářely skupinky neobvyklého rozložení. Někdy bylo centrum překvapeno společnou spoluprací a někdy se zas vyskytly komunikační problémy, a tím se děti učily prosadit si svůj názor, přizpůsobit se, přijmout jiný názor, naslouchat si. Někdy bylo třeba zásahu učitelky, aby skupina se domluvila a spolupracovala dál. Toto vše se odvíjí od jedinečnosti dítěte. Každý se jinak přizpůsobuje, třeba žák K. měl pocit, že nikdy si neprosadí svůj názor, že se pořád musí přizpůsobovat. Málokdy měl pocit, že se spolupráce podařila. Těžko se přizpůsoboval jinému názoru, měl pocit, že podle něj nic nebude. V reflexi mu děti radily, aby se příště pokusil lépe přijmout, že se musí přizpůsobit nebo aby si víc snažil prosadit svůj názor, účelně argumentovat, a tím prosadil svůj názor.

Reflexe centra Matematika

Vystřihování a lepení výrobků z letáků děti bavilo. Každý zde měl volbu, jak to pojme. Na centrum matematiky se těšil snad každý. Dokonce žákyně A. si přinesla navíc letáky, aby mohla mít širší výběr na nákup.

Jediná skupina stihla vše, i úlohu pro rychlíky. Zrovna zde byla dívka V., která v reflexi řekla, že byla moc spokojená, že stihla i úlohu pro rychlíky, což se jí nikdy nestává. Zažila tedy velký úspěch.

Zde bylo potřeba odhadnout své síly a čas. Některé děti stříhaly a stříhaly a pak pro ně bylo obtížné vše zaokrouhlit na sečíst. Některé děti si vybíraly vysoké částky, tak zas překonávaly počítání s vysokými čísly.

Cíl- žák řeší samostatně matematickou - logickou úlohu, vysvětlí a obhájí užitý postup nebyl úplně naplněn. Žáci většinou v centru matematika pracovali/za spolupráce / někoho z dospělých. Pomáhala paní učitelka nebo asistentka. Nákup udělaly často velký / a nebyli schopni vše spočítat. Letákové výrobky byly nalepeny ledabyle a pro mne nepřehledně, že jsem mnohdy neporozuměla systému v žákově „nákupu“.

Rozvíjení kompetence komunikativní:

V centru matematika žáci používali grafických znázornění a matematický jazyk. Snažili se porozumět slovní úloze a obrazovým materiálům.

Návrhy na zlepšení

Děti pojaly hru na pokladníka velmi různorodým způsobem. Aby byly výsledky z centra matematika jednotnější, navrhuji zlepšit:

Formulaci zadání úkolu (přesněji a konkrétněji popsat).

Reflexe centra Vědy a objevy

Zde bych viděla jako problémovou myšlenkovou mapu. Při přípravě jsem předpokládala, že děti znají, co myšlenková mapa je a že s ní umí pracovat.

Pojem myšlenková mapa nic dětem neříkal. Bylo potřeba ze začátku dětem trochu napovědět vhodnými otázkami a vysvětlit, jak si práci představují. I po vysvětlení jsem stejně měla pocit, že děti pořád váhají s jejím doplňováním.

Příště by se dalo předejít tomu tak, že bych k zadání přiložila příklad myšlenkové mapy. Stejně však je vhodné položit několik návodních otázek, než děti by začaly psát.

Myšlenková mapa zprvu nesplnila má očekávání. V dalším dni, při dalším zadávání center, jsem si dala pozor a dětem pomohla návodními otázkami a vysvětlením, co myšlenková mapa je. Nakonec všechny skupiny si s myšlenkovou mapou poradily, splnily tak úkol a seznámily se s novou metodou práce.

Hře *Hádej, kdo jsem*, děti věnovaly nejvíce iniciativy a času. Dokonce již první skupina vytvořila číselnou řadu od 1 do 10 na otáčení špatných otázek. Na konci k hádání si připravili ještě stolek, jako v Tv ©. Každým dnem se zdokonalovaly otázky dětí, ale i vymýšlení indicie.

Pantomimu stihly všechny děti. To proběhlo bez problému. Pantomimu jsou děti zvyklé vymýšlet, nezabralo jim ani mnoho času.

Největším problémem v tomto centru byl poslední úkol pro rychlíky. A to shodnout se na jednom povolání. Jedna skupina se pohádala, protože se nemohli shodnout na výběru povolání. Nenašli shodu. Bylo potřeba, aby zasáhl učitel. K. byl nešťastný, že nic není nikdy podle něj a nechtěl se přizpůsobit a tedy ani dál spolupracovat. Objevilo se též v závěrečném hodnocení. Jediná skupina stihla celý úkol pro rychlíky, dohodli se, že budou tvořit každý sám a vzniklo mnoho hezkých plakátů o povolání. Tato skupina pracovala nejrychleji a nejefektivněji. V reflexi se objevilo, že dětem se spolupráce dařila a že mají radost, že vše stihli.

Cíl, že žák předvede pantomimu, byl splněn.

Cíl- žák respektuje, že ostatní mohou mít názory odlišné od jeho, přijme, když druhý nesouhlasí- především při tvoření indicie ve hře *Hádej, kdo jsem*. Tento cíl byl splněn jen u některých skupin.

Rozvíjení kompetence komunikativní:

Žáci naslouchali druhým. Snažili se ostatní v mluvení nepřerušovat. Každý řekl svůj názor na věc. Když s druhými nesouhlasili, diskutovali o problému, snažili se najít shodu. Přemýšleli o názorech druhých. Žáci hájili svůj názor.

Návrhy pro zlepšení:

Připravit si ukázkovou myšlenkovou mapu. Ta pomůže ze začátku s postupem, jak myšlenkovou mapu tvořit. Je také možné si myšlenkovou mapu udělat společně s celou třídou na jiné téma a pak navázat na samostatnou činnost v centrech aktivit.

Dalším návrhem je zapojit do vyučování hru, která podporuje toleranci názorů a zároveň přijímá nesouhlas.

Tato aktivita je vhodná především pro děti, které nerady se přizpůsobují ostatním. Cílem by bylo, aby děti i přes nesouhlas kamarádů názor přijaly a zapojily se také do činnosti.

Reflexe centra Psaní

Všechny děti stihly první úkol, úlohu pro rychlíky nikdo nevypracoval. Pravděpodobně není potřeba zadávat ve Psaní úkol pro rychlíky, protože neustále si děti napsaný text po sobě kontrolují, pokračují v příběhu či mohou vytvořit ilustraci.

Je potřeba děti upozorňovat na stylistiku, aby nepsaly opakovaně sloveso budu, i když píší v budoucím čase.

Nastala zde pro mne ojedinělá situace, kterou jsem nebyla schopna vyřešit. Žák V., přestal najednou pracovat. Řekla jsem mu podnětnou připomínku k jeho textu a pak už nechtěl nic napsat a hystericky brečel. Toto chování je u něj obvyklé. Pro mne to však byla zkušenost, jak dávat připomínky k centru Psaní- individuálně a citlivě dle každého jedince. Zde je potřeba trpělivosti především. Někdy V. paní učitelka nechá vybrečet, podpoří ho a V. se pak opět do práce zapojí. V. opravdu práci dokončil.

Cíle: žák navrhne a předpoví, jak by mohl vypadat jeho život za 15 let, své myšlenky napíše do souvislého textu. Žák při psaní postupuje chronologicky, s jasnou logikou. Tyto cíle byly splněny.

Rozvíjení kompetence komunikativní:

Žák svůj příběh podává s jasnou logikou, od začátku do konce.

Návrhy na zlepšení

Zadání příště bude stačit bez doplňkového úkolu pro rychlíky. Děti jsou maximálně zaměstnané jedním úkolem, preferují raději kontrolu či ilustraci.

Nesmím zapomenout upozornit děti na stylistiku a tím se vyvarovat opakujících se chyb ve psaní.

Reflexe centra Čtení

Výhody a nevýhody daného povolání stihla jen jediná skupina.

Úkol pro rychlíky nestihl nikdo.

Nejvíce dětem zabral čas přečíst něco o starodávném řemeslu a zformulovat myšlenky na papír. U přednesu si všechny děti vybraly báseň Klempíř. Nácvik přednesu děti bavil a stihli ji velice rychle. Několik skupin ji dokonce zdramatizovalo.

Jedna skupina si vybrala obtížné řemeslo. Zde byla potřeba více má pomoc. Děti už nechtěly pokračovat dál a práci dokončit. Byly otrávené, že jim to nejde podle představ a že jim práce trvá dlouho. S učitelovou pomocí společně vše dokončili.

Tyto cíle:

- žáci spolupracují při výběru „zapomenutého řemesla“
- žáci společně předvedou přednes básně
- žáci posoudí výhody a nevýhody určitého povolání

žáci splnili. Spolupráci při výběru řemesla jsem pozorovala, všechny skupiny se na výběru shodli.

U cílu:

- žáci čtou text s porozuměním
- žáci vyhledají zajímavé a podstatné myšlenky, pojmenují je

Mohla jsem si ověřit podle prezentace, kterou děti vytvořily, jakým způsobem jsou hlavní či zajímavé myšlenky zapsány, zda děti vůbec rozumí, o čem četly. Dále v reflektivním kruhu v závěru center děti prezentovaly, co udělaly. To byla další možnost, jak si ověřit čtení s porozuměním. Prezентují vždy vlastními slovy.

Rozvíjení kompetence komunikativní:

Žáci v textu hledali hlavní myšlenky, vybírali důležité a zajímavé informace. Myšlenky konzultují se skupinou a přehledně zaznamenávají na papír. V reflektivním kruhu řeknou svými slovy, co se dozvěděli.

Návrhy pro zlepšení:

Měla bych vylepšit zadání úkolu, co se týká poutavosti. Děti považují toto centrum jako nejméně zábavné. Úkol byl obtížný, tato činnost by byla vhodná pro starší žáky. Pokud zadávat třetákům, je potřeba zúžit výběr řemesel.

Reflexe Ateliér

Spolupráce na škole snů se většině dětí dařila. Komunikovaly většinou úspěšně. I žáci Ch. a K. (žáci upovídaní a neustále chtějí pohybu) se zapojily aktivně do spolupráce, dohodli se s ostatními na náčrtu. Při domalovánkách dokázali samostatně vybarvovat a nenechat se rušit ostatními.

Během práce v centru vznikla otázka postav, zda mohou být v náčrtku. Příště je třeba dát pozor, aby byly podmínky u všech skupin stejné (mohou být postavy?, název škola snů- kritéria jasné dané, aby bylo jak hodnotit)

U domalovávání děti pracovaly na chodbě při hudbě. Ne všechny však vydržely být zaměřené jen samy na sebe. Další nevýhodou bylo ,že na chodbě se o přestávce pohybovala jiná třída. Příště je třeba se domluvit s paní učitelkou vedlejší třídy, aby výjimečně děti z vedlejší třídy trávily přestávku uvnitř třídy. Přesto vznikla řada krásných obrázků, které si děti moc přály ukázat rodičům, ale budou ještě vystaveny ve třídě. Hudba dětem byla příjemná, mnohokrát se to objevilo v reflektivním kruhu.

Škoda, že velké obrázky- náčrty školy snů nevyniknou pro svou jednobarevnost a nevýraznost na chodbě školy.

Vzhledem k tomu, že je to architektonický náčrtek, volila jsem právě variantu černobílou.

Cíle ateliéru byly splněny.

Rozvíjení kompetence komunikativní:

v

Žáci k vyjádření používaly grafické znázornění typické pro návrh, náčrtek. (nebarevné, srozumitelné ostatním, přehledné.), komunikovali o svých představách školy snů a museli si rozdělit úkoly.

Návrhy pro zlepšení:

Zaměřit se na detaily. Popřemýšlet, jaké otázky se mohou objevit a počítat s nimi dopředu. Jednotné pokyny sjednotit pro všechny skupiny, abych byla spravedlivá a výsledné obrazy byly srovnatelné.

Závěrečná Reflexe

Centra proběhla nad mé očekávání. Nedokázala jsem si představit, jak děti budou reagovat na zadání úloh, jak budou spolupracovat, jak je činnosti budou bavit. Snad jediné u *Hádej, kdo jsem*, jsem očekávala nadšení dětí, což se potvrdilo. Myslím, že práce se dětem dařila úspěšně. Pokud vznikl mezi dětmi konflikt ve skupině při spolupráci, vždy to vyšlo najevo v závěru při ledolamce. Ptala jsem se, komu se nálada zlepšila a proč a komu se nálada zhoršila a proč. Nálada se dětem zhoršila vždy jen kvůli nevydařené spolupráci. Vyslechli jsme společně s dětmi všechny strany a žáci sami radili, jak příště situaci řešit.

Podle škály, kdy nezájem o centrum děti projevily dřepem na koberci a zábavu a radost z centra děti projevily stojem, vyplynulo:

Nejvíce děti bavilo centrum Ateliér. Všechny stály s rukama vzpaženýma.

O něco méně, tak na 95% zaujalo žáky centrum Matematika. To mě moc potěšilo, že někdy nudná matematika byla pro děti zábavnou, přitom si zároveň procvičily zaokrouhlování a písemné sčítání. Zájem o centrum způsobilo především vystřihování a nalepování výrobků z letáků.

Přibližně nastejno, tak na 90%, vyšlo centrum Vědy a objevy a centrum Psaní.

Nejméně oblíbeným centrem v tomto projektu vyšlo centrum Čtení. Zde i já vidím rezervy. Co bych mohla udělat příště lépe? Jeho neoblibu vidím v poměrně obtížném

textu knihy Zapomenutá řemesla. Příště bych mohla dětem dát nápovědu nebo osnovu, jak řemeslo zpracovat. Co o něm mají především najít. Možná by pomohlo i víc knížek či materiálů o daných řemeslech. Nebo si knihu dopředu přečíst a vybrat několik řemesel a z těch by si děti vybíraly.

Děti se na centra těšily, to jsem zpozorovala. Ale i mnohokrát jsem slyšela otázku:

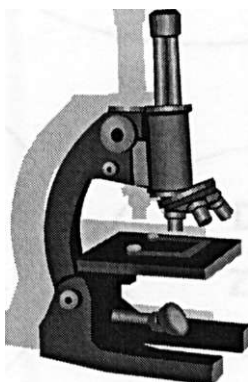
„Budou dneska centra?“ zájem dětí byl zjevný.

Reflexi po každých centrech považuji jako velmi důležitou. Shrnutí nám trvalo vždy tak cca 30 minut. Kdyby mohlo být delší, vůbec by to nevadilo, bylo by více času nejen na prezentaci výtvorů, ale i na rozhovor o spolupráci a na sebehodnocení. Toto je řešeno archem papíru, kde děti ke každému centru píší své sebehodnocení a učitelka píše posléze komentář. V tomto spatřuji ještě rezervy. Některé děti si vystačily se slovy: „Práce se mi dařila. Práce se mi líbila. Naučil jsem se počítat.“ Myslím si, že by bylo potřeba klást větší důraz na sebehodnocení, aby bylo kvalitní. Znovu zopakovat, co všechno mohou do sebehodnocení psát. Možná by také pomohl delší čas na přemýšlení. Často děti dostávaly sebehodnocení na poslední chvíli a protože se na ně čekalo, tak v rychlosti napsaly jednu větu a šly si sednout do kruhu.

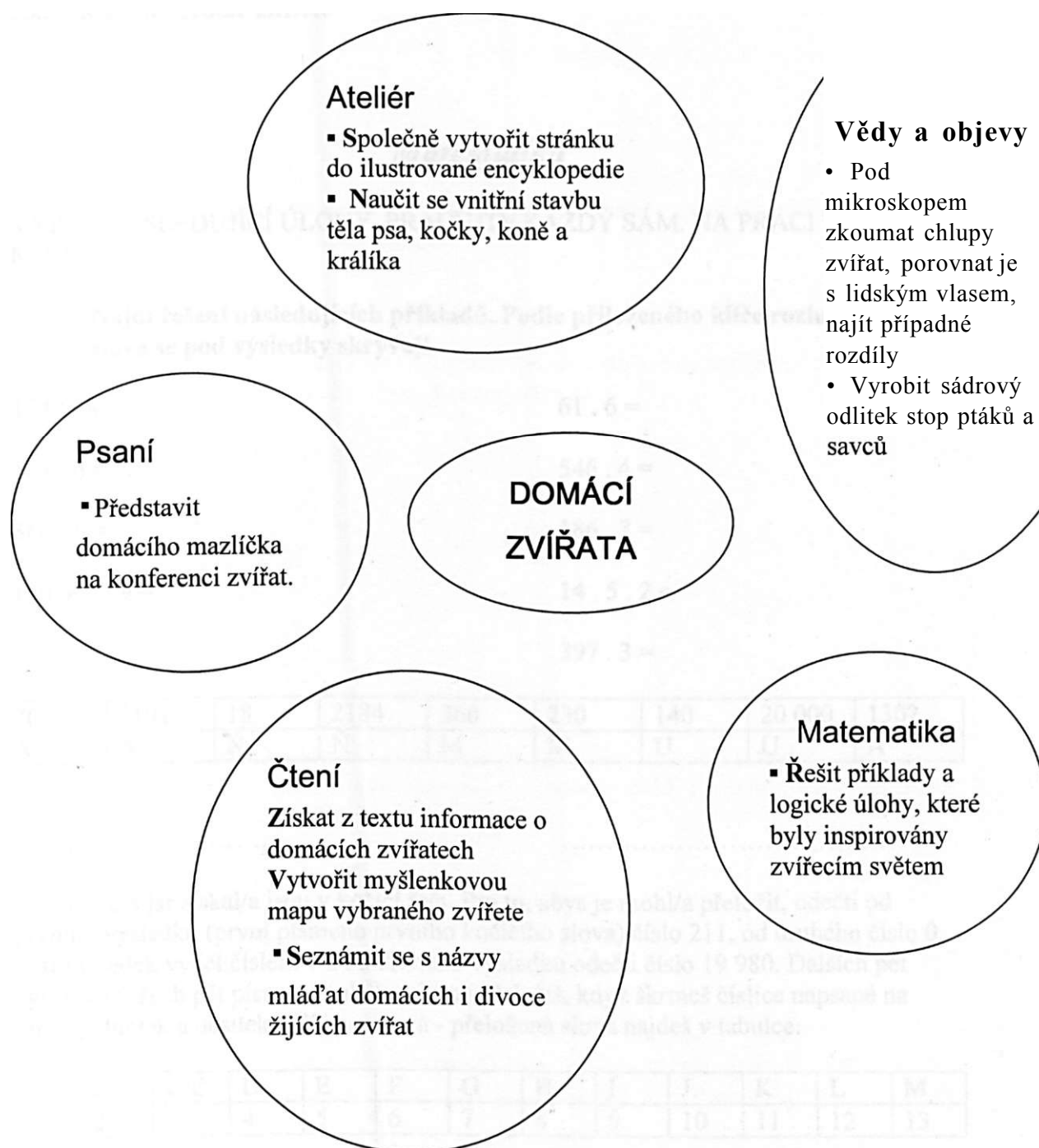
Celý projekt hodnotím jako vydařený. Samozřejmě vždy je, co zlepšovat. Pokusím se, aby návrhy na zlepšení se projevily v dalším projektu. Spolupráce s dětmi se mi líbila, všechny úkoly děti splnily podle mého očekávání. Žádný výrazný kázeňský problém se neprojevil. Věřím, že to bylo způsobeno i zaujetím dětí v daném centru.

5. Navrhovaný projekt

Navrhla jsem další projekt Domácí zvířata. Tento projekt je pro 4. třídu. Při vytváření zadání jsem se snažila zakomponovat všechny navrhované změny.

5.1. Síťové schéma

5.2. Zadání do center aktivit

Matematika

VYŘEŠ NÁSLEDUJÍCÍ ÚLOHY. PRACUJTE KAŽDÝ SÁM. NA PRÁCI MÁTE 45 MINUT.

- 1. Najdi řešení následujících příkladů. Podle přiloženého klíče rozlušti, která slova se pod výsledky skrývají.**

$1840 : 8 =$

$61 \cdot 6 =$

$108 : 6 =$

$546 \cdot 4 =$

$380 : 5 =$

$186 \cdot 7 =$

$180\,000 : 9 =$

$14.5 \cdot 2 =$

$397 \cdot 3 =$

76	1191	18	2184	366	230	140	20 000	1302
A	A	N	N	M	M	U	u	A

Slova, která jsi získal/ajsou v kočičí řeči. Pro to, abys je mohl/a přeložit, odečti od prvního výsledku (první písmeno prvního kočičího slova) číslo 211, od druhého číslo 0, třetí výsledek vyděl číslem 4 a od čtvrtého výsledku odečti číslo 19 980. Dalšíh pět výsledků (všech pět písmen druhého slova) přeložíš, když škrtnesh číslice napsané na místě jednotek a desítek. Klíč pro nová - přeložená slova najdeš v tabulce:

A/A	B	C/C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

N	O	p	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

Najdi vždy alespoň dvě domácí zvířata, pro která se tato slova hodí. Najdi alespoň dvě taková, pro která se nehodí.

hodí

nehodí

2. **Zvíře má dvě pravé nohy a dvě levé nohy, dvě nohy přední a dvě nohy zadní. Kolik nohou má celkem?**

3. **Kolika způsoby přečteš slovo kočka? (Každé písmeno může být použito v jednom způsobu čtení slova pouze jednou)**

K	O	C
O	^v C	K
^v C	K	A

4. **Hlemýžď leze na pět metrovou zed'. V průběhu jednoho dne vyleze do výšky 3 metrů, během noci sklouzne o 2 metry dolů. Za jakou dobu dosáhne hlemýžď vrcholu zdi?**

- a) za 5 dní a 5 nocí
- b) za 4 dny a 3 noci
- c) za 3 dny a 2 noci
- d) za 1 den a 1 noc
- e) za 7 dní a 8 nocí

5. **Kočky prospí 2/3 času. Kolik prospí času za den, týden, průměrně za měsíc (berme 30 dní jako průměrný měsíc) a za rok? Výsledek vyjádři v hodinách.**

Nápověda: Vypočítej nejprve, kolik hodin kočka prospí za den, tento výsledek ti pomůže v dalších výpočtech

Pro rychlíky:

Po dvoře běhají králíci a slepice. Dohromady měli 17 hlav a 44 nohou. Kolik bylo králíků a slepic?

Máš zelí, kozu a vlka. Ponecháš-li je o samotě, sežere vlk kozu nebo koza zelí. Potřebuješ převést lod'ku přes řeku. Do lod'ky se ovšem vejdeš pouze s vlkem nebo kozou nebo s hlávkou zelí. Jak je tedy převezeš? Kolikrát budeš muset řeku přeplout?

Ateliér

V NOVĚ VZNIKAJÍCÍ ENCYKLOPEDII O DOMÁCÍCH ZVÍŘATECH CHYBÍ KAPITOLA O STAVBĚ TĚLA.

VYTVOŘTE STRÁNKU ENCYKLOPEDIE, NA KTERÉ BUDOU DVA OBRÁZKY: MENŠÍ ZNÁZORŇUJE PSA V JEHO SKUTEČNÉ PODOBĚ A VĚTŠÍ UKAZUJE VNITŘNÍ STAVBU TĚLA. PRACUJTE SPOLEČNĚ.

Žáci vytvoří ještě kočku, koně, kralíka.

Vědy a objevy

Vážený vědecký týme!

Byli jste vybráni jako zástupci Akademie věd pro výzkum domácích zvířat. Stojíte před nelehkým úkolem zaznamenat své objevy do nově vznikající encyklopedie o domácích zvířatech. Doufám, že budete dobře spolupracovat, abyste dosáhli co nejlepších výsledků a výzkum byl příjemný a užitečný. Přeji vám úspěšný výzkum a mnoho nových poznatků.

Dr. Vědomil Chytrý
Ředitel Akademie věd.

Milí výzkumníci, rozdělte se do dvou malých týmů, aby byla vaše práce, co nejlepší. Zatímco jeden tým bude pracovat s mikroskopem, druhý tým se bude věnovat zkoumáním stop. Během doby, kdy budete v tomto centru, se oba týmy musí vystřídat u mikroskopu i u zkoumání stop.

- **Úkol pro dvojici výzkumníků, kteří pracují s mikroskopem:**
1/ Prozkoumejte pod mikroskopem chlupy tří domácích zvířat. U jednoho ze zkoumaných chlupů zakreslete do bloku, co uvidíte pod mikroskopem.
Porovnejte tři chlupy a navrhněte, kterému zvířeti z následujících možností patří.

Pes	
Prase	
Králík	
Koza	
Kočka	

- 2/ Porovnejte pod mikroskopem psí chlup a lidský vlas, objevte rozdíly mezi nimi a zaznamenejte je do bloku.

- **Úkol pro výzkumný tým, který se zabývá stopami zvířat:**
1/ Vyberte si jednu stopu z nabízených **stop savců/ptáků**. Tuto stopu podle obrázku co nejvěrněji přeneste do plastické podoby následujícím způsobem: Plastelínu si vytvarujte do kulaté placky, poté stopu vyryjte do plastelíny. Plastelínu co nejtěsněji olemujte papírovým pruhem a konce pruhu slepte izolepou. V připravené nádobě rozmíchejte sádro tak, aby vznikla řidší kaše. Zalijte stopu sádrou a nechte zatvrdnout.
Vámi vybraný obrázek stopy přiřaďte ke svému odlitku, aby si další dvojice nemohla vybrat stejnou stopu jakou máte vy.

Nápověda: na postup vytváření sádrového odlitku se můžete ještě podívat v knize Skautské stopařství na straně 17, obrázky 1 - 4.

- **Úkol pro rychlíky:**
Pokud jste splnili všechny předchozí úkoly, napište článek do encyklopedie, který začíná slovy:

Kdybych byl vědec, chtěl bych prozkoumat...
Pracujte každý sám!

^v **Ctění**

1. Rozdělte si ve skupině článek a přečtěte si každý svou část. Vyberte z textu nejdůležitější informace a sdělte je vlastními slovy ostatním. Společně potom vytvořte myšlenkovou mapu o vašem zvířeti.

2. Do tabulky doplňte chybějící názvy zvířat.

Nápověda: hledej v osmisměrce

Pokud v osmisměrce najdeš a vyškrtáš všechny zvířata, objevíš tajenku, (tajenku čti po řádcích)

SAMICE

SAMEC

MLÁDĚ

slepice

husa

i o v

kun

koza

vepř

ovce

kachna

kráva

kočka

pes

krocan

osel

kanec

liška

vlk

žába

holub

had

srnec

jelen

včela

H	C	E	B	U	R	T	H	0	L	0	U	B	^V E
H	R	Y	E	^V C	N	R	s	CH	U	0	L	0	K
0	E	D	^r Á	H	K	0	T	^V E	N	CH	A	K	E
L	S	R	N	A	N	A	R	E	B	Y	K	T	L
u	N	E	J	R	E	S	U	0	H	^r 1	E	u	S
B	K	O	Z	E	L	Z	ů	K	K	A	^V R	0	0
1	N	S	K	0	C	0	u	R	^r Á	D	D	H	s
c	^V E	N	Y	CH	A	B	K	Ů	B	S	0	o	E
E	E	M	^f Á	C	E	M	A	T	A	M	1	K	L
A	C	V	L	^V C	E	1	^{yd'} C	^V E	^V Z	T	E	L	E
V	1	Z	^V S	V	^r 1	J	E	H	N	E	^V R	1	^V R
R	^V C	1	A	A	T	ů	R	K	T	N	Y	s	U
A	L	A	R	V	A	S	V	1	N	^V E	ⁱ	N	K
L	V	P	U	L	E	C	A	N	E	F	L	A	^w N

Tajenka:

Úkol pro rychlíky: Přečti si úryvek z knížky Živočichopis od Miloše Macourka.

Psaní

JSTE NA SVĚTOVÉ KONFERENCI ZVÍŘAT.

PŘEDSTAV VŠEM SVÉHO DOMÁCÍHO MAZLÍČKA. POPIŠ, JAK JE POTŘEBA
SE O NĚJ STARAT A CO JE POTŘEBA PRO NĚJ DĚLAT.

POKUD DOMÁCÍ ZVÍŘE NEMÁŠ, NEVADÍ, MŮŽEŠ MÁVNOUT KOUZELNÝM
PROUTKEM A NA JEDEN DEN SI HO VYKOUZLIT©

PŘI PSANÍ SI DEJ POZOR NA POUŽÍVÁNÍ SLOVES, AŽ SE TI ČASTO
NEOPAKUJÍ.

6. Závěr výzkumné části

Vzhledem k tomu, že v celém projektu žáci formulovali a vyjadřovali své myšlenky, názory v logickém sledu, snažili se v souvislostech a s logickou návazností písemně projevit, naslouchali spolužákům v komunitních kruzích a během spolupráce, podařilo se mi na požadavek rozvíjení kompetence komunikativní.

Pokusila jsem se navrhnout další projekt, tím jsem využila akčního výzkumu na zlepšování mé pedagogické praxe.

Jak se mi podařilo naplnit cíle, které jsem si předsevzala?

- Vytvořit úlohy do center aktivit programu Začít spolu, které rozvíjejí klíčové kompetence komunikativní.

Myslím, že tento cíl jsem úspěšně splnila. Vždy děti rozvíjely mnoho dovedností, které rozvíjely kompetence komunikativní. Stále si však uvědomuji, že rozdělení je čistě teoretické a že kompetence se nerozvíjejí samostatně.

- Popsat přípravu a má očekávání k projektu.

Přípravu jsem popsala velice podrobně. Očekávání většinou byla splněna. Pokud se očekávání nesplňovalo, většinou jsem to zahrнула do návrhů na vylepšení činnosti.

- Reflektovat integrovaný tematický projekt z pohledu klíčových kompetencí a navrhnout další úkoly, které povedou k rozvoji a utváření kompetence komunikativní v této třídě

V reflexi jsem si uvědomila, co je možné ještě příště vylepšit a zdokonalit. Návrhy v daných center jsem se pokusila zakomponovat do dalšího navrhovaného projektu

Výzkumná práce mě bavila a velice obohatila. Věřím, že i pomohla zkvalitnit mou budoucí profesi.

ZÁVĚR

Je přirozené, že v průběhu historického vývoje se představitelé různých pedagogických směrů snažili výchovu a vzdělávání ve škole měnit a kritizovali stávající pojetí. V současné době se oprávněně předmětem kritiky stalo kolektivní vyučování a frontální výuka. Za klíčový princip přeměny školy je považována idea humanizace. Proto se současná pedagogika zaměřuje na osobnost dítěte, jeho individualitu a partnerský přístup. Partnerský přístup k dětem znamená chovat se k nim rovnocenně a s respektem. Pojetí vyučování orientované na dítě usiluje o vytvoření kvalitní komunikace mezi všemi zúčastněnými s dostatečným prostorem pro verbální projevy.

Rámcový vzdělávací program rozhýbal současné školství. Chceme-li, aby děti byly připraveny do života a zvládly požadavky moderní doby, bylo nutné přehodnotit výukové strategie

V programu Začít spolu si děti osvojují klíčové kompetence naprosto přirozeným způsobem a tím rozvíjejí mnoho důležitých dovedností pro život a budoucí práci. Děti se rozvíjejí v krásné, svobodné, sebevědomé a samostatné bytosti.

Centra aktivit jsou zajímavé a efektivní prostředky k smysluplné výuce a k efektivnímu učení. Záleží už jen na učiteli, jak je schopen děti motivovat, naladit na práci a jak děti při výuce vést. Je zde pomocníkem, rádcem, nemá patent na pravdu. Využívá aktivitu dítěte k objevování a k poznávání. Dítě má možnost si vše samo vyzkoušet, samo objevit, a tím si mnohem více zapamatovává a pamatuje.

V integrovaném tematickém projektu byly rozvíjeny tyto komunikativní kompetence:

Žáci používali grafických znázornění a matematický jazyk. Snažili se porozumět slovní úloze a obrazovým materiálům.

Žáci svůj příběh podávali s jasnou logikou, od začátku do konce.

Žáci v textu hledali hlavní myšlenky, vybírali důležité a zajímavé informace. Myšlenky konzultovali se skupinou a přehledně zaznamenávali na papír.

Žáci k vyjádření používaly grafické znázornění typické pro návrh, náčrtek. (nebarevné, srozumitelné ostatním, přehledné.), komunikovali o svých představách školy snů a museli si rozdělit úkoly.

Žáci naslouchali druhým. Snažili se ostatní v mluvení nepřerušovat. Každý řekl svůj názor na věc. Když s druhými nesouhlasili, diskutovali o problému, snažili se najít shodu. Přemýšleli o názorech druhých. Žáci hájili svůj názor.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

- BELZ, H., SIEGRIST, M.: *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- CANGELOSI, J.S.: *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7367-118-2.
- ČERVENKA, S.: *Učit se? Učit se!*. Praha: Agentura Strom, 1993. ISBN 80-901662-0-2.
- GARDNER, H.: *Dimenze myšlení*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-279-3.
- GAJDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L.: *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-815-5.
- KASÍKOVÁ, H.: *Kooperativní učení a vyučování*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0192-3.
- KASÍKOVÁ, H.: *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-167-3.
- KASÍKOVÁ, H., VALENTA, J.: *Reformu dělá učitel*. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii, 1994. ISBN 80-90-1660-0-8.
- KAŠOVÁ, J. A KOL.: *Škola trochu jinak*. Kroměříž: IUVENTA, 1995. ISBN 80-7315-039-5.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha: VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Učím s radostí*. Praha: Agentura Strom, 2003. ISBN 80-86106-09-8.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Pedagogický výzkum a transformace české školy. Sborník referátů a abstrakt z 1. konference české asociace pedagogického výzkumu*. Praha: Česká asociace ped.výzkumu a Ústav ped. a psych. výzkumů PedfUK, 1993. ISBN 80-901670-0-4.
- KOPŘIVA P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T.: *Respektovat a být respektován*. Praha: Spirála, 2008. ISBN 80-901-8737-4.
- KOVALIKOVÁ, S.: *Integrovaná tematická výuka*. Kroměříž: Spirála, 1995. ISBN 80-901873-0-7.
- KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J.: *Vzdělávací program Začít spolu, metodický průvodce pro 1.stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-695-0.

KREISLEROVÁ, Z.: *Krok za krokem 1.třídou: Rady pro učitele*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2038-8.

KYRIACOU, CH.: *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-965-8.

LAŠEK, J.: *Sociálněpsychologické klima školních tříd a školy*, Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. ISBN: 80-7041-088-4.

LUKAVSKÁ, E.: *Pozor, děti! Didaktické otázky vyučování orientovaného na dítě*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. ISBN 80-86473-52-X.

MAŇÁK, J, ŠVEC, V.: *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V.: *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

NEZVALOVÁ, D. *Akční výzkum*. Učitelské listy, 2003, č.5, s.16 ISSN 1210-7786.

NOVOTNÁ, O.: *Metody a formy práce Začít spolu vedoucí ke klíčovým kompetencím. Závěrečná práce*. Brno: Národní institut pro další Vzdělávání, 2008.

PALENČÁROVÁ, J., ŠEBESTA, K.: *Aktivní naslouchání při vyučování*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-101-8.

PLESNÁ, L.: *Projektová metoda v programu Začít spolu*. Diplomová práce. Praha: Pedf UK, 2006.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E, MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ROSLEROVÁ, V.: *Rozvíjení sociálně- personální kompetence prostřednictvím center aktivit v programu Začít spolu*. Diplomová práce. Praha: PedfUK. 2008.

SKALKOVÁ, J.: *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004. ISBN: 80-7315-060-3

SPILOVÁ, V. A KOLEKTIV: *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-942-9.

TOMKOVÁ, A.: *Program Čtením a psaním ke kritickému myšlení v primární škole*. Praha: UK v Praze- Pedf, 2007. ISBN 978-80-7290-315-3.

ZELINKOVÁ, O.: *Pomoz mi, abych to dokázal*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-071-5.

www.zsangel.cz

www.sbscr.cz

www.rvp.cz

www.kritickemvsleni.cz

PŘÍLOHY

SEZNAM PRILOH

strana 1	fotodokumentace z center aktivit- <i>Řemeslo má zlaté dno</i>
strana 2	fotodokumentace z center aktivit- <i>Řemeslo má zlaté dno</i>
strana 3	fotodokumentace z center aktivit- <i>Řemeslo má zlaté dno</i>
strana 4	centrum Ateliér- domalovánky
strana 5	centrum Ateliér- domalovánky
strana 6	centrum Ateliér- domalovánky
strana 7	centrum Psaní - Já za 15 let
strana 8	centrum Psaní - Já za 15 let
strana 9	centrum Psaní - Já za 15 let
strana 10	centrum Vědy a objevy- myšlenková mapa
strana 11	centrum Matematika
strana 12	centrum Čtení- prezentace zapomenutého řemesla
strana 13	centrum Čtení- prezentace zapomenutého řemesla
strana 14	centrum Vědy a objevy- povolání
strana 15	režim dne - Proč je pro mě důležitý spánek, vzdělávání, sport, zájmy a odpočinek
strana 16	sebehodnocení dětí a hodnocení učitelky
strana 17	sebehodnocení dětí a hodnocení učitelky
strana 18	reflexe integrovaného tematického projektu- pětilístek

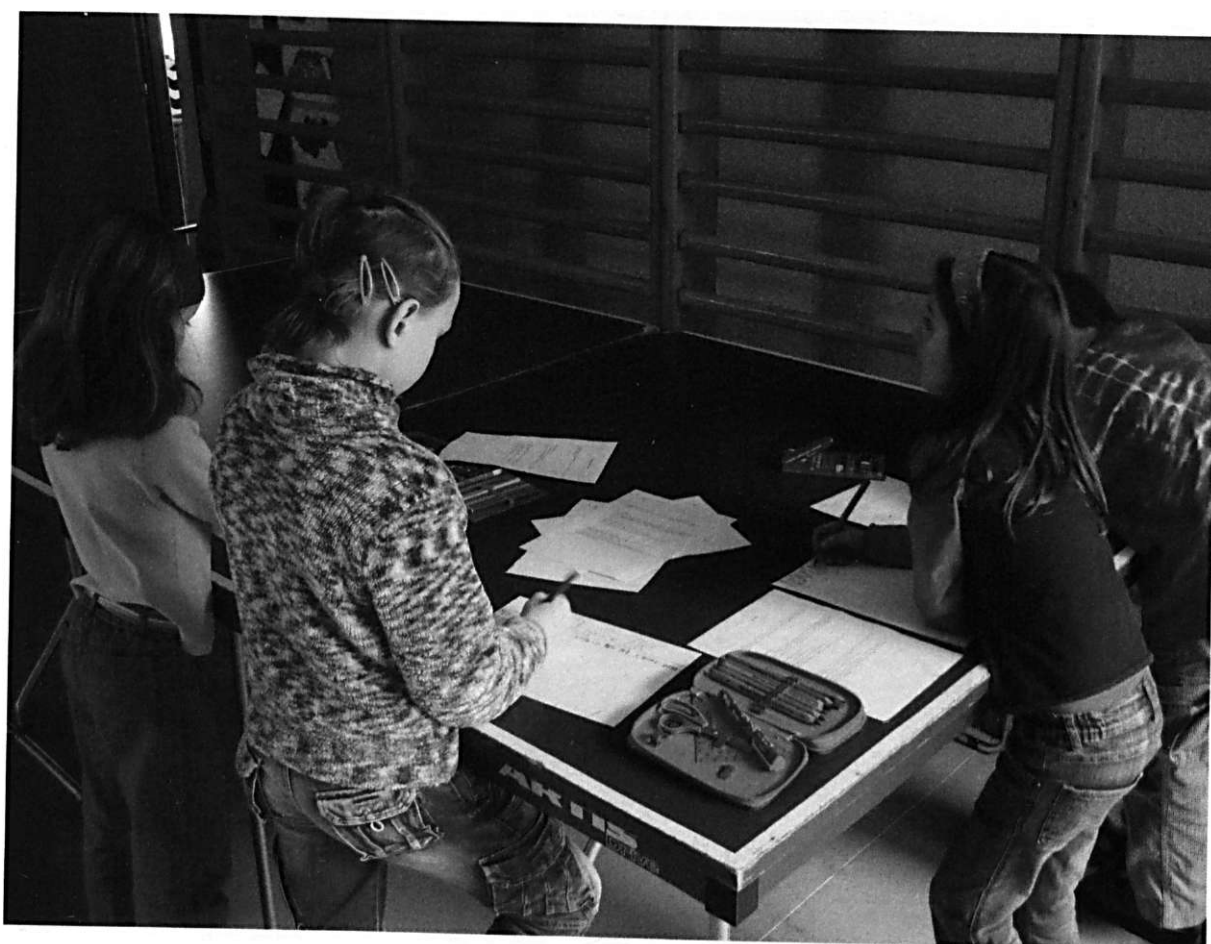
centrum Čtení - zapomenutá řemesla

centrum Matematiky - pokladník (zaokrouhlování a sčítání)

centrum Vědy a objevy- myšlenková mapa

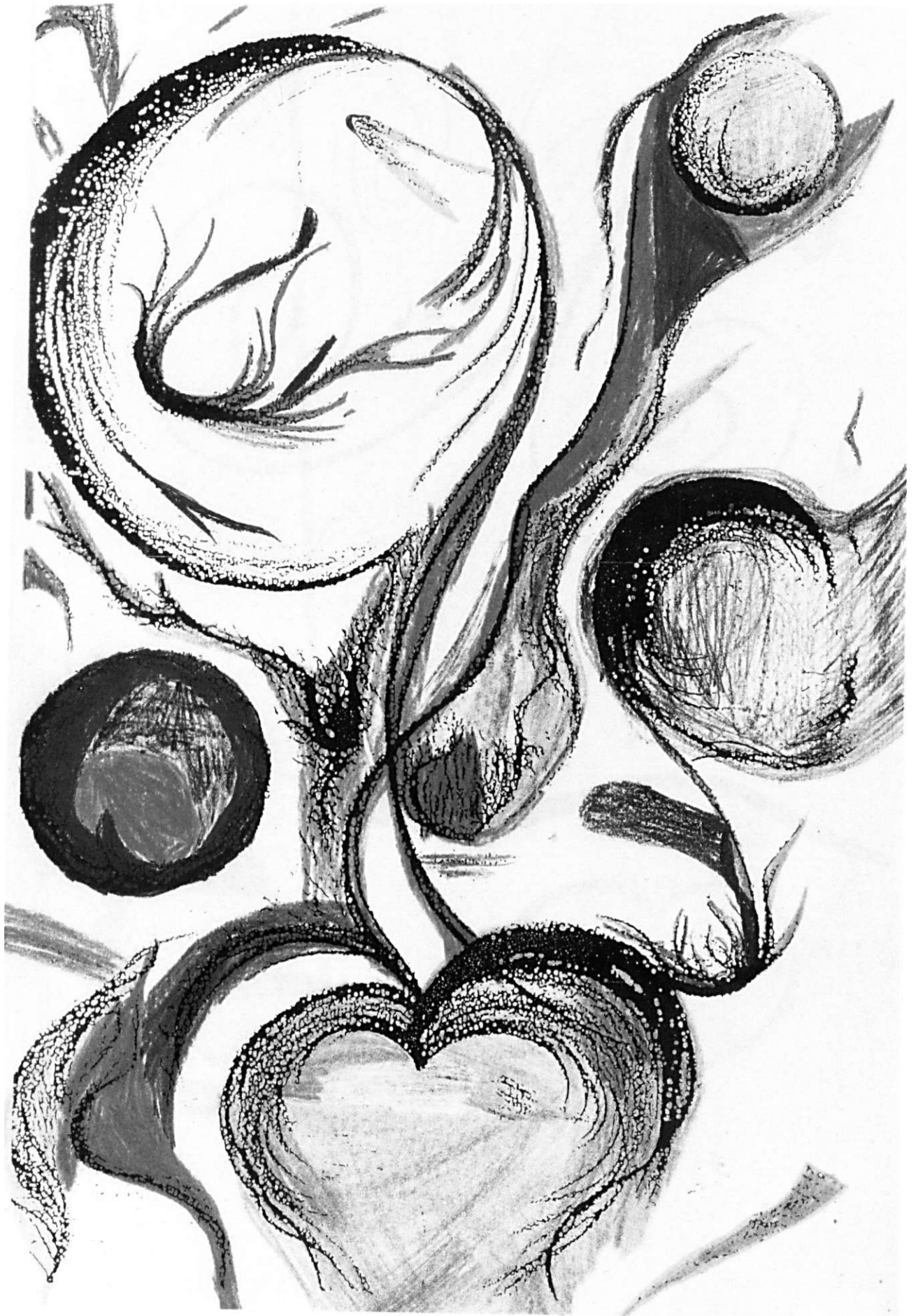
centrum Vědy a objevy- výhody a nevýhody povolání

centrum Ateliér - škola snů

centrum Vědy a objevy - rozvíjení komunikační kompetence

y

Яuior . _____

rockova pro 15 letech

m á m lydlet

7

T''

(8 W f / / Лauu/

à<(jJfi/U*<y

Щжс/

j t t i v u / .

G

mÀ ЛПШМ

ÍV/ÍAM/MлÁÍÁ/

M/jAj**f**

i;Lohl^A

(Ыи / у A 4 \ n III Ц у III \ u ÂHJM /é^Uêjcu.sMíz.

velké firmě. Budu hodně jezdit na výjezdy, Budu_{yIIM}

wklw

h á { y { л M M ê L j t f j / ^

parku, který_f

tAk

JiJä&ä

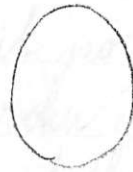
Jmkç m i M B uç м \$ u m м Щ ^ ŷ м ,

U A ф / /ty/jf / [л A / y h ř M í í & í U j f / _

cjuior ;

nadpis : Moje povolání

Budu učitelkou výtvarky. Chci bydlet v Praze v Modřanech. Chtěla bych mít malou chaloupku a zahradu. Budu mít čtyři děti a jedno morče. Pracovat chci v základní škole. Hned ráno odvezu děti do školy a pak pojedu do práce. V práci jsem celý den. Večer se vrátím, udělám večeři a šaký nakrmím morčátko. O víkendu mám čas a šak děti učím kreslit a malovat. Někdy jdu šaky na procházku. Děti se moc rádi starají o morčátko.

nápis: Moje budoucnost

La 15 let, mi bude 23. Moje profese bude spisovatel

V / m u n / . drt i f c k w ma / M ^ i U i â w n á m á m J ^ Á d roho

ý i M / à ' i M L ' Á t ô M i j - Ê S I I J M J / f f l / i y . Á / o b ' k l i s l b j c h j m é n a

4 M L 1 A û Ê à k s . - (j / i s) A j ů / I k r j Á u L y , I I I - d o l k y i j p A J Á / l < k h l e i

! \ A M L á % L c M 4 / I I I A A b u m y ^ A l i / r m ^ n u L ^ i V / / . I I I / d ě l i

z půjdu do práce. jako malíř budu pracovat v

Ueliém. Budu malovat obrazy do knihy i na
seď. Moje bydliště je umístěno ve městě. Ve 3 hodiny

odpoledne se vrátím domů a budu pracovat na

knize. Moje záliby budou ježdění na kole, plavání a

lyžování. Na dovolenou budu jezdit po celém / H u f /

Roku 2023 pojedu do Severní Ameriky, roku 2024 pojedu do

Mexika, roku 2025 plánuju jízdu do Austrálie a na

rok 2026 jedu do Itálie. Jednoho dne M f u b k n i h u o

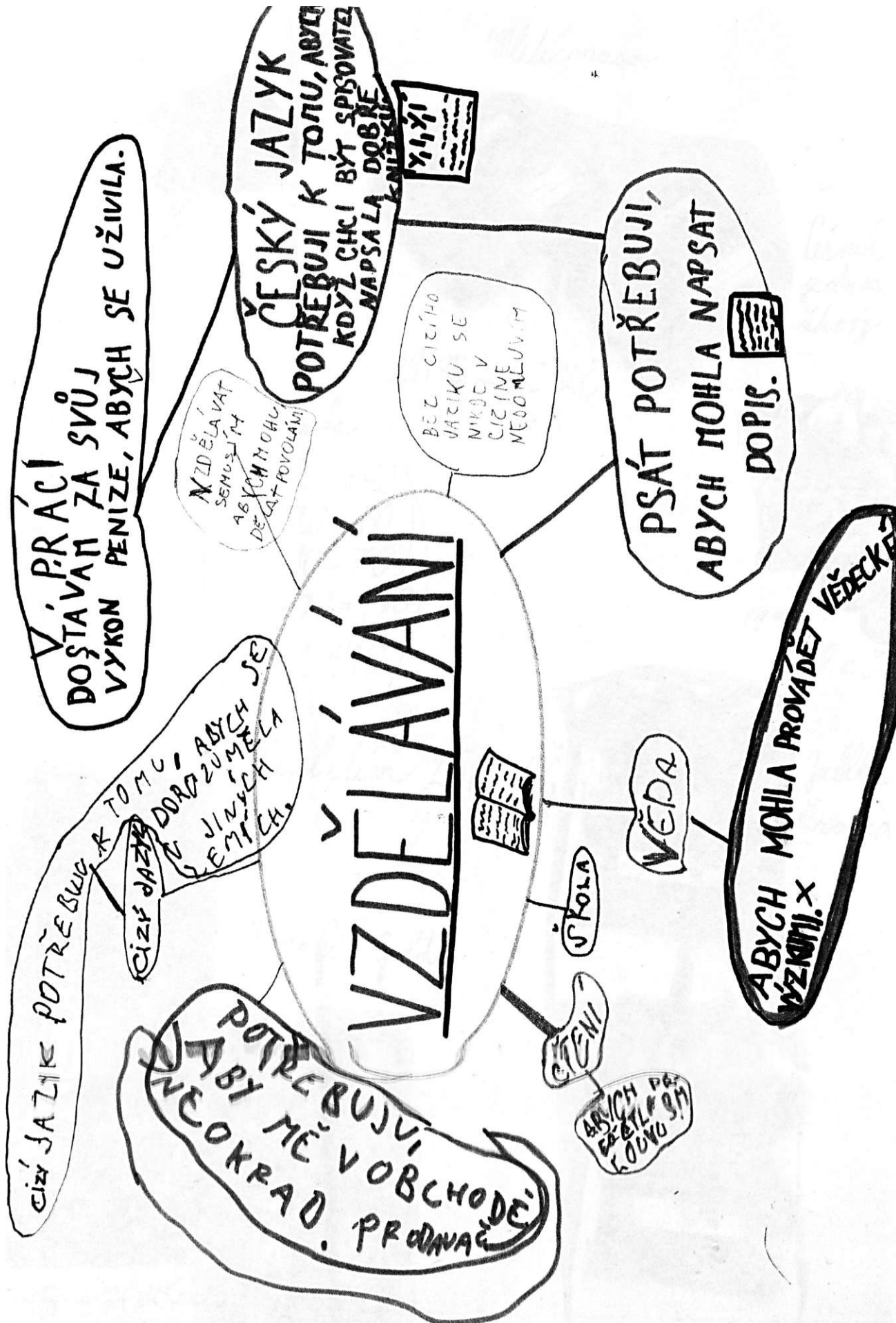
létajícím mustangovi. Můj nejoblíbenější zálib bude vjíždě-

ní. Na běžkách budu jezdit závody. Budu psát knihy

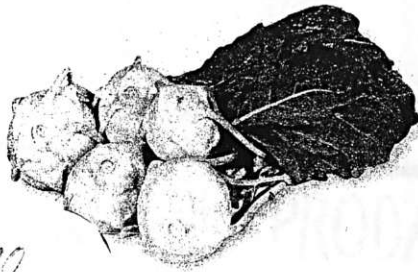
hlavně pro děti. Děti se naučí anglicky a budou

studovat 2 roky v Americe. I moje knihy budu l M ů M m /

malovat sama.

Kedlubna keta

1,90
= 20 Kč

Mleko maso

Česnek
jednotlivý
řekový

29,95 = 30 Kč

19,90
- 20 Kč

10
30
20
10
30
10
140
250

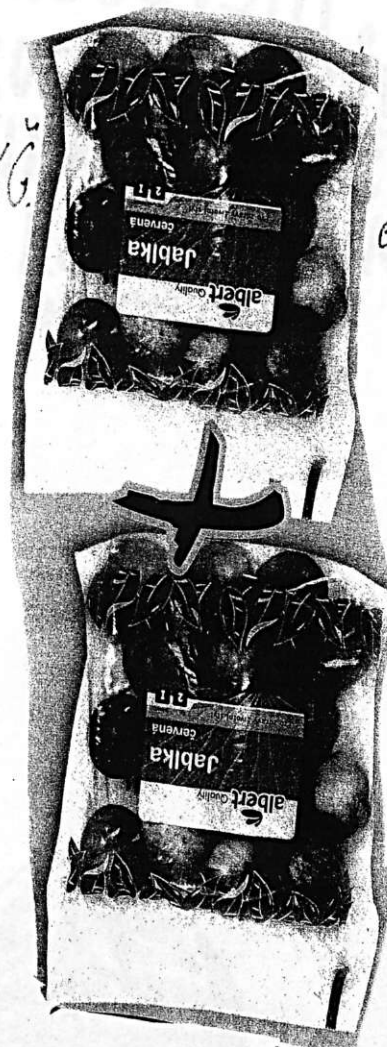
Učtenka:
10 + 30 = 40
40 + 20 = 60
60 + 10 = 70
70 + 70 = 140
platil 140

Zaplakim 250,- Kč

Nescafé Gold

74,95 = 70 Kč

Jablka
červená

13,45 = 10 Kč

Jjenu
is[•]ti[•]ss[^][^]MT

.AHV KШШШMCKΓ NA okmu Vfl kÝru

k l z w r y m u Ш Ш ^ Ш
i m r n r n v A L s v i LÈKY Í⁹ 1 ċ
I S ÚSTL/WPOI/ŽI[^]L MVnriKí

ROCE 900 III ;
pwi

Nº C Nº K E \$ T Nº i

III u / III Y III u u a κ W H X

WEÍ VED EL JAK VEÍ-KOT/E OJI/ u/f

L/I/R l D V f Y !
% I ' S " / A n n c > i f v l / / ; / w & • S F ^ m i K Y s u A

IV

S Ě m i m u T i / III u m * t <

m o u ^ T 1 T B E c i

SEVC I NEPOUŽÍVALI JEHLY
ALE PRASECÍ ŠTĚTINY.

$$h \otimes \otimes \gg$$

O

 $\ddot{A}$
$$4 \frac{h}{n J}$$
 $X \quad Z$

Ымплементацыйи i.

V

O b W N

O

 $\wedge$

J

0

Ч
3*1

s i_____.

W

A black and white micrograph showing a control embryo (C) with a normal, curved shape.

(ваш

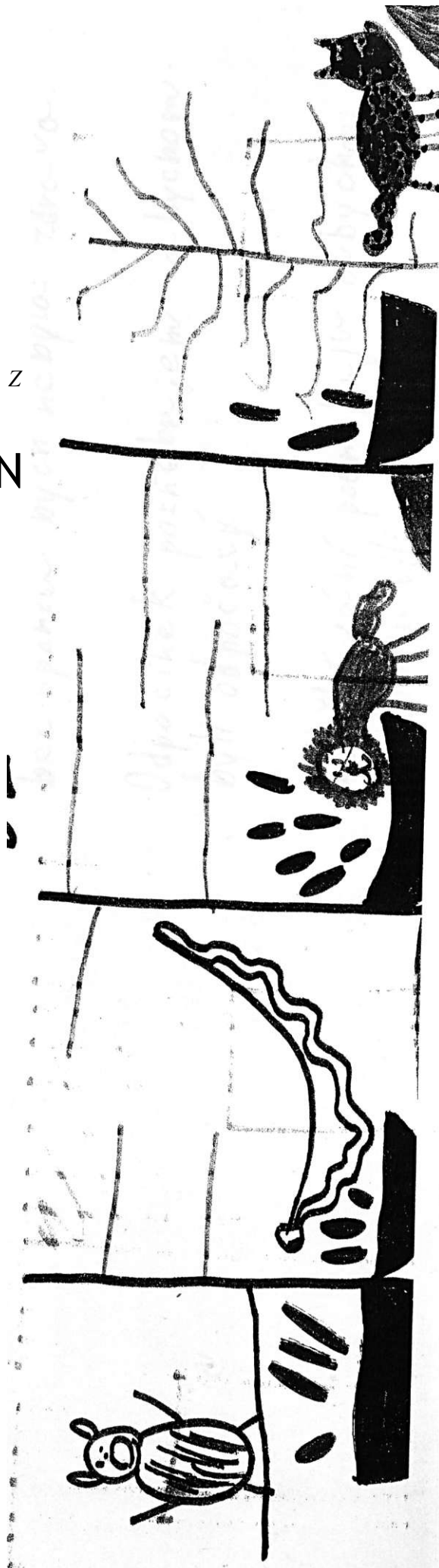
«да»"

 j
$$\mathbf{1}_{+j} = \mathbf{c} - \mathbf{T}' \mathbf{N}' \mathbf{V} \hat{\mathbf{I}};$$

Ж

$$\Gamma'''^{\wedge}\mathbb{J}$$

Л

Proč je pro.

č dělení:

Spánek je pro.

č dělení; abychom mohli mít.

odpočinek je pro.

č dělení; abychom mohli mít.

Lázně, abychom je.

č dělení.

Vzdělávání, abychom.

č dělení; abychom mohli mít.

Sport, aby jsme.

č dělení.

Proč je pro
Spánek je
bez něho b

Lázně jsou
proto, abychom

Sport je pro mě
bez sportu b

PPVÁCE V CENTRECH:

TÝDEN:

JMÉNO:

TÉMA: _ \$tH£fLO HA ž l f f T £

ÚKOLY

*
f r j Uy&H " tižzs L
yfiif/fiovyfrtsc/ot s ÁQ^OČ"
O jbsofěrtj
cr jyhcd-y/f7i-Y •yhc</y pQfo/d'y/
O žtfo^rtuJj/o' ^7/7"
P pcf/LufOZlfo/ Ž čč

Jal

£

£

/77yČkniora, rmVfxo -ASWfiA/e
//eVey;

Cul frct fr/i r?č? POj^a^S?/" KfXrOÁy SA/<3

LU

~—V

SEBEHODNOCENÍ

UČITELKA

Naučil jsem se něco o

m m a i

i 7 r , - j f r l / C k y f J Á?}/?^

V// žv-ec/ny ž/'žojf. .

Naučil jsem se žip počítat 2

r* 0 ' - U / // f i,

Líbilo se mi to v

hodně jsme spolupracovali

Naučil jsem se (M I

počítat jsme spolupracovali

Jotib'ÁlSj/n Ms s/viū~f ~7 'atrTíoLvZ-

J% '"/ /S'.

/ S / Z

PRÁCE V CENTRECH:

TÝDEN:

JMÉNO:

TÉMA: \$ t t f € f L O H A J>A®

ÚKOLY

SEBEHODNOCENÍ

UČITELKA

O KrLif/fiOvy' 'Prtsc/ntS
o fosob vo,
ar rýhcdy/ vyhody po^o/dř?/

jt&cs -eá/tttt;

o p a / L t f f o ' £

iT/UJ4Áfas J&PATV fWJLs Hau/ufe / A4//trts yáJ^
/p A J j l s h s f f l / J j M / f l s H I M / L } hlavolam.

ř

o Jal

ÍD ' V AMLM. MÉŽUÁ^LAAJ?/myTUŠ^/Vf^JTK

•/VČ^/GS

£

myJktjiovJ fiA/e
i/c?'/ty kc/a jsetn

jř/s, W/cAny g ^ V r a r /

v (V)
LH
LU

frct Vr/.7 n 1 T • 7 :
'crrTzbs^oií-i ')
(/omcts/oi/ctn Obraszrus

okla vynykht.
Ušli jsme do (o fous).
Byli jsme moc blouzni.
Nestihli jsme kreslení.

fl/otcJo Sts /o/7?/t> V i"? s? ^

<ft. /i>/77/1/i-/// i1- F^/?/" 1/0A? ^/yy~
e* 2ys yZ-šCr/č." čra/efa/a-' ýšfr* <.y
A, - - - - -

m ж__

HEZkr_____ZÁBAVtiY

PRACOVAT

¿LL

rnÁdm^

Mmm4¿/

İ / J L j L l Â & L

m í

/

HE2KY

m m

III A III A Л

III 1 III III III . .

МОС ЗАБАВНÉ!

β6M£SLQ

ac-?|,í

zámizm

III

libila

bráIL

B kvěla'

Щ/

Щ Щ ; W K J

f ^ t u k / , Ũ / J
лщ(/ мшл- m Aversely

H CA X 1C

^ ч A ŷ Ъ ^ y

& ^ i W W w V / JJ /